

Брой 4/2020 г.

На вниманието на членовете на Сдружение „Български туристически съюз”

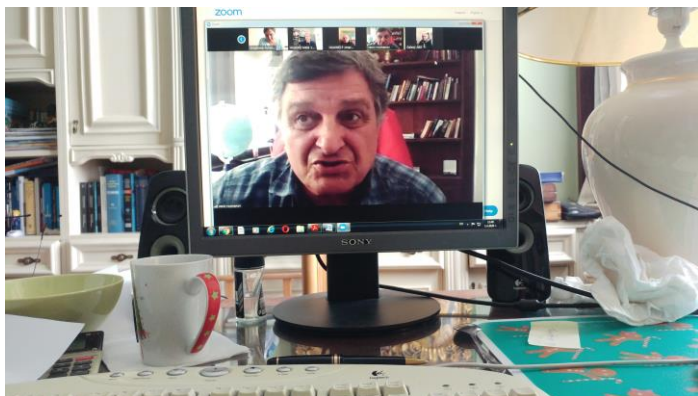
**ЗАПОВЕД НА МИНИСТЪРА НА ТУРИЗМА
за преустановяване на организираните туристически пътувания**

Със заповед № Т-РД-16-76/17.03.2020 г. министърът на туризма Николина Ангелкова, оповести следното:

- I. Временно се преустановяват всички туристически посещения в рамките на вътрешния туризъм по смисъла на Закона за туризма.
- II. Временно се преустановяват всички организирани входящи туристически пътувания и свързани туристически услуги по смисъла на Закона за туризма, на територията на Република България.
- III. Временно се преустановяват всички организирани изходящи туристически пътувания и свързани туристически услуги, по смисъла на Закона за туризма, на български граждани извън страната.
- IV. Временно се преустановяват организираните посещения представляващи допълнителни туристически услуги по смисъла на Закона за туризма.
- V. Започнатите до влизането в сила на тази заповед туристически посещения по т. I, II и т. III се прекратяват по най-бързия обективно възможен начин.
- VI. Временните ограничения по настоящата заповед са в сила до 13 април 2020 г., включително.

Съюзен живот

**УПРАВИТЕЛНИЯТ СЪВЕТ НА БТС ЗА ПЪРВИ ПЪТ
В ДИГИТАЛНА ДИСТАНЦИОННА ВРЪЗКА**

Дигиталната трансформация и ситуацията около COVID-19 ускори значително прилагането на дистанционни форми за провеждане на неприсъствени срещи, семинари и разговори. На 1 април т.г. председателят на БТС доц.д-р Венци Росманов проведе за първи път в историята на Сдружението дистанционна среща с членове на

Управителния съвет, с изпълнителния секретар и юридическия съветник по неотложни

въпроси, свързани със текущото състояние на Съюза и работата в условия на извънредно положение. Срещата беше инициирана от членът на УС Желю Желев и осъществена от изпълнителния секретар и член на УС доц.д-р Румен Драганов. В нея се включиха Иво Лачев, Георги Димитров, адвокат Снежана Сутулова и експертът Адриана Иванова.

Временно изпълняващият длъжността изпълнителен секретар доц.д-р Румен Драганов информира участниците в дистанционната среща за хода на процедурата за подаване на заявления за избор на изпълнителен секретар на БТС. Срокът за подаване на документи се удължава със срока на извънредното положение. Това е отразено в сайта на БТС и в Jobs. bg, като този срок ще бъде променен в съответствие с решението на Народното събрание. След публикуване на обявата за конкурса за изпълнителен секретар кандидатите за тази позиция, преди обявяването на извънредното положение, са 16, като заедно с изпратените на сайта на БТС заявления и направените запитвания броят им стана 35. Ще бъде дадена възможност на всеки, който желае, да подаде документи.

Румен Драганов информира, че веднага след обявяване на извънредното положение служителите на БТС са преминали на дистанционен режим на работа, като със Заповед 156/13.03.2020 г. те са продължили да работят от вкъщи с опция да ползват информация от служебните компютри. Със заповед 157/25.03.2020 г. е прекратена работата на четирима експерти на постоянен трудов договор и е пристъпено към използване на платения годишен отпуск на всички работници и служители, които са имали невзет отпуск. Прекратени са всички граждански договори с изключение на свързаните пряко с изпълнението на информационни задачи. От месец април вестник „Ехо“ преминава на електронен вариант и ще се разпространява чрез сайта на БТС – www.btsbg.org

Сдружението продължава да събира и предоставя информация за всички дружества - членове на БТС, на Министерството на туризма и на Министерството на труда и социалната политика. Ръководството на БТС следи информацията за ситуацията в страната и информациите за подпомагане на дейността на служителите в съответствие с Постановлението на правителството за възможно подпомагане на Съюза. Засега все още има неяснота как ще се случи това, но се работи така, че да бъдат минимизирани загубите за БТС. Очевидно е, че много от събитията, планирани в Националната програма за честване на 125-ата годишнина на БТС няма да могат да се проведат като масови прояви. Това е коментирано със спонсора на събитията и е постигната договореност, след като има яснота по възможността да се провеждат масови прояви, БТС да преформатира Програмата и Плана за действие към нея.

Д-р Росманов посочи, че основната задача сега е да се минимизират загубите, да се запази благополучието на членовете и служителите на БТС, включително и с използване на предложените от правителството механизми. Доц. Драганов смята, че е дошло времето за концептуализирането на нови продукти и тестване на нови модели за по-нататъшната работа на БТС. Това е било коментирано с консултанти и фирми, включително и с центъра за стартъпи към Факултета по математика и информатика към СУ „Св.Климент Охридски“, с които са проведени срещи преди 13 март за участие на Сдружението в проекти, свързани с монтиране на интелигентни указателни табели, за участие в проекти за обмен на опит по Норвежката програма, за запознаване с техния модел на управление на планински хижи и възможности за участие по проект за "Интелигентни хижи" с използване на иновативни технологии. Проведени са срещи на

изпълнителният секретар с туроператори по програмата за екскурзионно летуване и с представители на ЦКС за възможността за създаване на кооперативи за спортно-туристическа дейност и др. Румен Драганов посочи, че извънредното положение ще забави нещата, но няма да ги отмени.

Желю Желев предложи в условията на извънредно положение Управителния съвет да съсредоточи вниманието си по вътрешно съюзните документи като Правилника за работа на УС и промените в Устава на БТС. Участниците в дискусиата подчертаха, че е по-добре да се работи сега, отколкото да се губи ценното време на УС по време на редовните заседания.

Следващата дистанционна среща на членовете на УС и консултантите на Съюза ще бъде на 8 април в 11.00 часа с платформата ZOOM.US

БТС С ХОРИЗОНТ ДО 2030 ГОДИНА

В началото на юбилейната за БТС 2020 година на доц. д-р Румен Драганов – член на Управителния съвет на БТС, директор на Института за анализи и оценки към УниБИТ и член на Контролния съвет на Сдружение „Национален борд по туризъм”, бе възложено да подготви Стратегия на БТС за периода 2020-2030 година. В съдържанието на този основополагащ документ се открояват няколко основни акцента: Визия за развитие на Сдружението; мисия; методи и подходи за реализиране на мисията; стратегически цели и приоритетни дейности, съпътствани от национален и местен План за действие за изпълнение на Стратегията. Планът за действие ще бъде разработен в съответствие със стратегическите приоритети и дейности на Съюза за срок първите пет години, но с хоризонт до 2030 г.

В частта „Визия за развитието на БТС” са разписани няколко основни направления и, разбира се, фундаментът, а именно БТС да стане национално представена организация, която успешно развива спортно-туристическия, социалния и природния туризъм. С повишаване на имиджа на БТС се цели Сдружението да се превърне в организация, която обхваща значителна част от туристическия пазар за спортно-туристически, социален и природен туризъм и представлява регионален лидер при пътувания, свързани с националното природно и културно-историческо наследство. С оглед превръщането на България в целогодишна дестинация, пред БТС в дългосрочен план се очертават перспективи още по-успешно да развива социален, културно-исторически и екотуризм.

В Стратегията са очертани жалони за бъдещи действия, едно от които е създаването на „кооперативен клъстер” като форма за обединение на информация и ресурси на членовете на БТС и увеличаване на тяхната конкурентоспособност.

Стратегическият документ посочва четири основни компонента, включени в раздела „Рамка на политиката на БТС”. Това са:

- Възможности за законодателната и нормативната уредба и предложение за нейното усъвършенстване;
- Планиране на туризма чрез годишните и четиригодишните планове за развитие на спортно-туристическата дейност на национално, регионално и общинско ниво;
- Развитие на продукта, предлаган от БТС; маркетинг и реклама;
- Мониторинг на разходите и ползите за обществото от работата на Сдружението.

В Стратегията са разписани стратегическите цели. Първата е съхраняване и развитие на материалната база, собственост на БТС и на други лица, за развитие на спортно-туристическия, социалния и природния туризъм, както и на културно-историческото и природното наследство. Втората цел е развитие на спортно-туристическия, социалния и природния туризъм, културно-историческия и спортно-туристическото предприемачество. На фокус е поставено създаването на кооперативни клъстери. Третата стратегическа цел акцентира върху възможностите за рязко увеличаване на пазарния дял на спортно-туристическия туризъм, на екотуризма и спортно-туристическия туризъм.

Упоменати са параметрите на рекламно представяне на търговски марки, маршрути и пакети, предлагани от БТС, както и използване на различни рекламно-информационни канали.

Планът за действие, съпътстващ Стратегията, ще съдържа приоритетните теми и действия за развитие на Сдружението. На този етап експертите в Централата на БТС правят предложения и коментари, които след обсъждане ще доведат до окончателния вариант на този стратегически документ. Предстои Стратегията да бъде гласувана от Управителния съвет.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

*за осъвременяване на изработения и неприет план за управление
на Природен парк „Витоша“*

Актуализираният план за управление на Природен парк „Витоша“ е изработен преди 5 години, но все още не е приет. Повод да напиша това предложение е необходимостта да се допълни актуализирания план и да се ускори приемането му.

Дадеността на Природен парк „Витоша“ непосредствено до населените места и до областните центрове София и Перник предоставя възможността за предвиждане устройването на съоръжения и места за природосъобразен отдих на населението.

Една от една от тези възможности е предвиждане изграждането на лифт (седалков или кабинков) по билото на планината между с. Владая и с. Мърчаево през местността „Острица“ до платото над ски vleka в местността „Конярика“.

През 30-те години на миналия век австрийска фирма е построила въжена линия по билото между с. Владая и с. Мърчаево за превоз на павеа от каменните кариери над с. Мърчаево до жп гара Владая. Някои от масивните циментови стълбове на тази въжена линия все още ги има на терена. Останки от конструкцията на постройката на горната станция на въжената линия са все още налични. Тя е на около един до един и половина километра от местността „Острица“.

Предвиждането и построяването на туристически лифт от с. Владая до платото над местността „Конярика“ е изключително необходимо за този район на Природен парк „Витоша“. Същият ще улесни достъпа до планината и ще спомогне за опазване на природната среда като ще се намалят посещенията с моторни превозни средства.

Този лифт ще осигури най-добрия достъп до хижите „Селимица“, „Острица“, „Рудничар“, „Трендафила“, „Еделвайс“, „Кумата“, „Звездица“, „Боерица“, скивлеките до някои от тях („Острица“ и „Звездица“), скивлека „Конярика“, както и до Черни

връх. След изграждането на метростанцията в кв. Горна Баня и чрез жп линията Горна баня – Владая - Перник ще има удобна връзка до лифта.

По подобие на Швейцария в периферията на парка до населените места, където има условия, е добре да се предвидят места за устройване на класни стаи на открито, спортни площадки и малки ски писти за обучение на учениците.

Приемането на актуализирания план за управление на Природен парк „Витоша“ с осъвременено допълване ще допринесе за ускоряване на природосъобразната дейност в планината.

*Инж. Драгомир Христов,
лесовъд*

БЪЛГАРСКА ФЕДЕРАЦИЯ НА ТУРИСТИТЕ ВЕТЕРАНИ

ПЕТИ НАЦИОНАЛЕН ПОХОД „ТРОЯНСКИ БАЛКАН – ПО ПЪТЕКИТЕ НА
АПОСТОЛА“ – 14-17.07

Проявата се посвещава на 183-ата годишнина от рождението на Васил Левски

Организатор: ТД „А – 21“ – Троян

Маршрут: Троянски проход – хижа „Дерменка“ – хижа „Добрила“ – хижа „Васил Левски“ – хижа „Балкански рози“ – хижа „Незабравка“ – Карлово

Походът ще завърши с тържествен ритуал пред паметника на Апостола в Карлово.

Сборни пунктове: 13:00 часа жп гара – Троян;
12:30 часа жп гара – Карлово

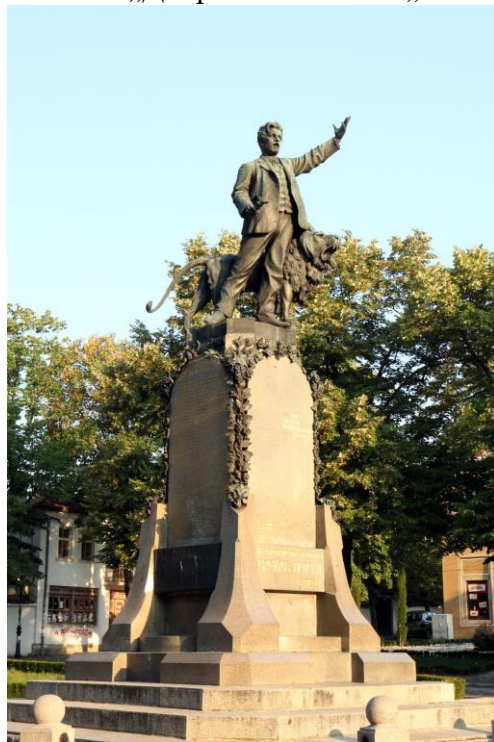
Има осигурени автобуси до Троянски проход.

Разходи: Организаторите осигуряват **безплатен транспорт** от Троян и Карлово до Троянски проход на 14 юли и от Карлово до Троян на 17 юли. Всички участници **нощуват безплатно на хижа „Балкански рози“**. Туристи, участвали 4 пъти досега в похода, **нощуват безплатно на всички хижи**. Туристи с 3 участия досега **нощуват безплатно на хижа „Дерменка“**. Всички останали заплащат нощувка на хижа „Дерменка“ - 13/25 лв., в зависимост от стаята, на хижа „Добрила“ – 18/30 лв.

Численост - 42 души

Депозит – 30 лева

Срок за записване – до запълване на местата, но не по-късно от **22 май** на тел. 0894 515 022 – Румен Узунов

СЕМИНАР ЗА ВЕТЕРАНИТЕ ПЛАНИНСКИ ВОДАЧИ И АКТИВИСТИ НА БЪЛГАРСКАТА ФЕДЕРАЦИЯ НА ТУРИСТИТЕ ВЕТЕРАНИ

Място и време: хижа „Узана“, 1 – 4 юли 2020 г.

Организатор: ТД „А – 21“ – Троян

Сборни пунктиве: 14:00 часа - Автогара Троян; 16:15 часа - жп гара Габрово; 18:00 часа - хижа „Узана“

В програмата: Беседи и практически занятия по темите:

- Права, задължения и отговорности на планинския водач;
- Работа с карта и компас;
- Поведение и придвижване в планината и др.

Водещ: Румен Узунов – мс по туризъм, инструктор по туризъм

Разходи: 3 нощувки x 5 лв., 3 пълни хранодни (по желание) x 10 лв.

Депозит – 30 лв.

Срок за записване – до запълване на местата, но не по-късно от **10 юни** на тел. 0894 515 022 – Румен Узунов

СЪОБЩЕНИЕ

Навършват се 50 години от провеждането на Националния студентски поход „Калофер – Околчица“ (от родното до лобното място на Христо Ботев), осъществен от ВМЕИ – София.

Във връзка с организирането на другарска среща по този повод, моля участниците в похода да се обадят на тел. 0894 515 022 или 0897 567 320.

Румен Узунов,
ръководител на похода

ПОКАНА

Управителният съвет на Туристическо дружество „Осогово“ - гр. Кюстендил, свиква Общо отчетно събрание на 30.04.2020 г. (четвъртък) от 18.00 часа в голямата зала на Читалище „Братство“, гр. Кюстендил.

Събранието ще се проведе при следния Дневен ред:

1. Отчет на УС за дейността на дружеството за 2019 година.
2. Отчет на Контролния съвет за 2019 година.
3. Приемане на проектобюджета на дружеството за 2020 година.
4. Избор на делегат за Общото събрание на БТС.
5. Разни.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ, Общото събрание ще се проведе същия ден в 19.00 ч., на същото място, независимо от броя на присъстващите членове на дружеството.

Канят се всички членове на сдружението да участват в Общото отчетно събрание. Право на участие имат само членове, които към 30.03.2019 г. са заплатили членския внос и носят белите си книжки.

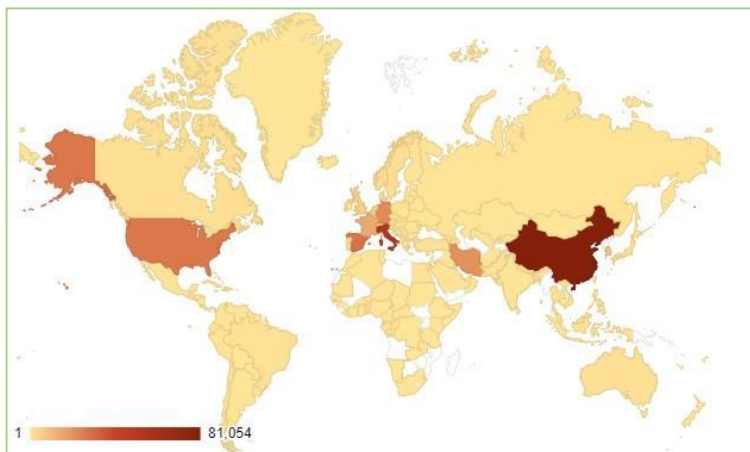
При възникване на извънредни обстоятелства събранието ще бъде пренасочено за нова дата.

Актуално

КОРОНАВИРУСНИЯТ СРИВ В СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ

Във връзка с развихрилата се пандемия от коронавируса, повечето туроператори по света вече минимизират всичките си програми и прогнозни намерения, като се ограничават в рамките най-много на месец.

Почти всички по-големи световни туроператори са обявили под една или друга форма пауза в своята дейност до последната десетдневка на април. Повечето възстановявания на средства при анулиране на резервации обикновено са прекратени. Внесените пари се съхраняват на депозити и в повечето случаи туристите ще могат да ги използват до края на следващата година.

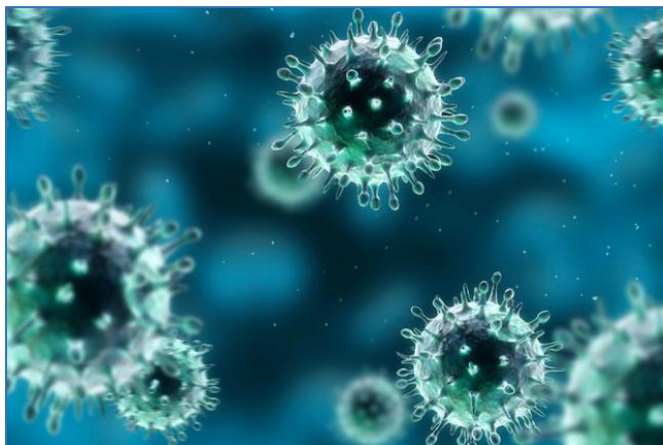

Може би това е най-разумната стъпка в тази ситуация: да се изчака, докато вълната от „емоционални“ анулирания на резервации спадне, епидемиологичната ситуация в популярните дестинации започне да се нормализира и туристическият пазар отново си поеме дъх.

Цялата втора десетдневка на март световният туристически пазар активно губеше клиенти. Ето и ситуацията в някои от популярните летни плажни дестинации.

На 16 март дойде новина, че Доминиканската република забранява влизането на чуждестранни граждани с туристически цели, считано от 19 март. Забраната ще важи 15 дни.

Не по-малко строго постъпи
Виетнам. Страната въведе
задължителна карантина за
всички пристигащи
в страната чуждестранни
граждани. Тази новина даже
завари във въздуха един от
руските чартърни самолети на
път към прочутия виетнамски
курорт Фукуок. След преговори
по интернет и в резултат на
отчаяните усилия на
туроператора самолетът беше
пренасочен в последния момент към тайландския курортен остров Пхукет.

В интерес на истината, положението в Тайланд също е крайно напрегнато. „Страната на усмивките“ полагаше огромни усилия да запази в максимално възможни размери своя туристически бизнес. До един момент тази борба се увенчаваше с успех, но това не можеше да продължи безкрайно. Така или иначе, в Тайланд също влязоха в сила нови правила за влизане на чужденци - по-специално те трябва да предоставят лекарско свидетелство за отсъствие на инфекция, както и да си осигурят разширена медицинска застраховка, която покрива лечението на коронавируса.

От началото на март идваше противоречива информация за Обединените арабски емирства. Страната спря издаването на визи, като единственото изключение беше за един от най-големите източници на туристи за тази страна – Русия. Все пак, още на другия ден и това изключение беше премахнато.

Много туристи по цял свят приличаха на бегълци, които се промъкваха в последния момент през вече затварящите се врати на изненадващо появилата се нова „желязна завеса“ - толкова бързо се закриваха авиовръзките между различните държави. Така се случи с около хиляда руски туристи в Черна гора. Тамошните власти фактически ги взеха за заложници и отказаха да им разрешат да се върнат, докато руснаците не върнат за своя сметка и със свой самолет черногорските туристи от Москва. Преговорите продължиха две денонощия и, слава Богу, се увенчаха с успех. Но в Русия явно остана сериозно огорчение от този инцидент с очевиден голям етичен минус за черногорските власти. Това със сигурност обещава по-малко туристи към Черна гора дори при бъдещо нормализиране на епидемиологичната ситуация.

Хиляди туристи се оказаха блокирани на летището в египетския курорт Шарм-ел-Шейх, също и в Маракеш, Мароко.

Коронавирусната пандемия се оказа крайно неприятен прецедент за туристическата индустрия. За броени дни много страни бяха затворени за туристи, на различни правни основания авиокомпаниите преустановиха полетите – а самите неуспели туристи искат пълната цена на туровете да им бъде върната.

Това е особено болезнено последствие за целия туристически отрасъл, при това в

глобален мащаб.

Коронавирусът е, казано на юридически език, „непреодолима сила“ - но как това се отразява на преговорите с туристите по въпроса за възстановяване на вече платени суми за резервации? При това туроператорите сами вече са вложили тези суми по цялата верига – чартърни и обикновени самолетни билети, запазени хотели, часове в музейни графици и т. н. Как се гради в такива условия благожелателен разговор с клиентите? Необходимо ли е да се върне пълната цена, ако пътуванията до дадена страна не бъдат признати за опасни – но влизането в нея е нереалистично поради затворени граници или отменени полети?

Туроператорите ще могат да използват средствата си за лична отговорност за възстановяване на суми за турове, които са били отменени поради коронавирус или други форсмажорни обстоятелства. Но никой обем на средства за лична отговорност не предвижда анулирания в такива масови мащаби – пък и това е крайно несправедливо спрямо туроператорите, от които в случая почти нищо не зависи.

Все повече експерти съсредоточават анализите си върху периода след отминаване на пандемията. Основните варианти, които се разглеждат тук, са два: песимистичен и оптимистичен.

Според експертите-песимисти след края на пандемията (независимо колко ще продължи тя) туризмът ще продължи да се намира в рецесия още доста дълго време – поне до началото на следващия летен туристически сезон през 2021 г. Причината е, че все още хората ще бъдат предпазливи и ще изпитват боязън от евентуални рецидиви на коронавируса.

Това важи особено за европейските туристи в азиатските дестинации с прословутото им ниско ниво на хигиена – което беше и един от акцентите в борбата срещу пандемията.

Респективно отношението ще бъде подобно и към Италия. Освен това, спадът в икономиките на почти всички водещи страни в света и внезапното увеличаване на безработицата ще бъде допълнителен фактор за ограничаване на туристическите намерения.

На този фон ще спечелят държавите с все още недостатъчно развит потенциал за вътрешен туризъм – най-вече Русия с нейната огромна територия, която предлага изключителни възможности за природен и екотуризъм, както и Китай с големия си демографски потенциал. И наистина, близко до ума е, че желаещите да практикуват сравнително безопасен в епидемиологично отношение туризъм ще предпочетат познатата им обстановка в собствените страни, вместо да рискуват пътувания в непознатата чужбина.

Оптимистичният сценарий пък залага на това, което някои специалисти наричат „ефект на скъсания бент“. Според тях, принудителното ограничаване ще натрупа експлозивна енергийна смес от желания за разведряване сред карантинните забрани, ограничения и лимити, от неосъществени туристически намерения и от нетърпелива готовност на туроператорите да откликнат на стремежа на хората към

разведряване.

Тази енергия би трябвало да се излее в масова туристическа вълна по цял свят в най-различни маршрути и дестинации. Нещо повече, отприщено туристическо глобално „цунами“ би трябвало да увлече със себе си и да причини подем в многобройните индустрии, свързани с туризма: хотелска, ресторантьорска, самолетни и всякакви други транспортни връзки, да предизвика наплив в музеите и в другите туристически обекти – исторически, познавателни, развлекателни, в плажния и санаториумен отдых, да разшири производството на сувенири и на всевъзможни туристически аксесоари и т. н.

Остава ни само да видим кой от сценариите ще се реализира на практика. Да се надяваме, че както световният, така и българският туризъм ще възкръснат като птицата феникс от пандемичната пепел!

Любомир Атанасов

НАКЪДЕ СЛЕД КАРАНТИНАТА

Целият свят е изправен пред най-голямото предизвикателство на века. Предизвикателство по-страшно от най-страшната война! Това безспорно е така, защото абсолютно никой в света не е наясно какви мерки биха били ефикасни и навременни. Пред нас се изправи НЕВИДИМ ВРАГ, заразяващ популацията на човечеството с невиджана лекота и с голяма скорост. Приветствам частично мерките, взети от Кризисния щаб. До този момент те съвпадат с предприетите мерки от Световната здравна организация и правителствата на много от потърпевшите страни.

СЗО препоръчва да се изолират заразените и хората, с които са имали контакт. Но нима това е възможно? Свидетели сме на доста сериозни мерки - и въпреки това Ангела Меркел е под карантина, Пласидо Доминго е заразен и според мен заразени са милиони хора по света. Ако Меркел не е могла да се опази, защото лекарят, който ѝ е поставил ваксина, е заразен, как очаквате да се изолира обикновения човек? Каква гаранция има, че лекарят няма да ви зарази?

И тук поставям следните няколко важни въпроса към Кризисния щаб.

Както всички знаем, има много хора с хронични заболявания - бронхити, ларингити, трахеобронхити и т. н.

- Защо в българските аптеки, за да си купиш сироп за кашлица, който до завчера можеше да се вземе съвсем свободно, сега за него фармацевтите изискват рецепта?

- Защо се принуждават хората да стоят на опашки пред личния лекар? Ами не е ли това поредното безумие, противоречащо на епидемиологичните мерки, взети от Кризисния щаб?

- Защо в аптеките много често липсват всякакви средства за защита на гражданите от коронавируса? Как да се предпазят те?

- Наясно ли е Кризисният щаб какво ще правим след отпадане на карантината?

- Дали няма да последва втора - още по-мощна вълна от заразяване? Дали в резултат на изолацията няма да последва втори по-силен пик на заразяване?

Горещо препоръчвам на Кризисния щаб да помисли сериозно отсега за необходими мерки след карантината. Няма как младите да са застраховани - вирусът не дели хората

на млади и стари, а на здрави хора, можещи да образуват антитела и сами да се справят с вируса и на такива с отслабена имунна система и съпътстващи заболявания – т.нар. рискова категория. И запомнете - никой от нас не знае в коя категория спада! Атлетичното тяло и големите мускули не означават силна имунна система.

Най-важно е да се мисли какво би се случило след отпадане на карантината. Има ли Кризисният щаб план за действие? Защото истинската опасност вероятно ще дойде, когато отново възстановим социалните си контакти и заживеем, както преди. Нима вирусът ще е изчезнал?.. Изолацията е необходима, но само тя няма да ни предпази. Скоро ще спрем да броим заразените, защото няма да има тестове, пък и няма да има нужда, защото по-голямата част от населението ще дава положителен резултат на теста. Моята прогноза е, че до няколко години, а може би и много по-скоро, около 80% от човечеството ще бъде заразено. Стотици хиляди и милиони ще го изкарат безсимптомно - без дори да подозират. И в момента много хора са се заразили и са оздравели, без да разберат това. Ще се изгради имунитет срещу коронавируса. Не бих се ангажирал с прогноза дали ще бъде траен или временен, но при всички случаи ще имаме, според мен, временен естествен имунитет.

Стефан Стойчев,
Доктор по биология, БАН

125 години организиран туризъм

ХИЖАТА, ТОЗИ УЮТЕН ДОМ В ПЛАНИНАТА

Февруарската виелица бе безмилостна. Северозападният вятър, особено свойствен за Стара планина през зимата, жестоко обвихряше билото, ледените сачми биеха с убийствена точност всяка част от тялото, а редуващите се заледявания и преспите от прясно навалял сняг неимоверно затрудняваха придвижването със ски на краката. На всичкото отгоре мъгла скриваше маркировката и ни налагаше да се доверим изцяло на пъртината, оставена от водача на доста разтеглилата ни се колона.

А колко тихо и ведро беше утрото на старопланинския първенец Ботев връх! Безоблачното небе сияеше добродушно, изгрялото вече слънце нежно багреше околните върхове и нищо не предвещаваще катаклизмите на времето, които щяха да настъпят само час по-късно. Брататите релейчици от кулата, с които бяхме прекарвали незабравима приятелска вечер, усмихнати ни подканяха да тръгваме надолу, защото метеорологичните уреди на наблюдателницата били нещо неспокойни. “Обадете се по радиостанцията на бай Васил да слага чорбата на печката, на обед сме при него”, поръчахме авторитетно ние и потеглихме, уверени че със ските ще се спуснем леко и бързо до хижа “Тъжа”. Я виж какво курортно време е само! На заслон “Маринка” топлите слънчеви лъчи дори ни накараха да направим почивка с първия за годината плаж, съпроводена от весели закачки и безгрижен смях.

С една дума всичко започна добре, за да завърши...по тъмно след 10-тина часов мъчителен преход, за който при хубаво време са нужни не повече от 3 - 3.5 часа. На Ушите ни посрещнаха поривите на суровата зима, на Параджика се спусна гъстата планинска мъгла, а на Пилешки полог виелицата, дошла изневиделица, ни сграбчи безмилостно в коварната си прегръдка.

ПЛАНИНАТА КАТО ЧЕ ЛИ ИЗВЕДНЪЖ БЕ РЕШИЛА ДА НИ ПОДЛОЖИ НА ФИЗИЧЕСКО ИЗПИТАНИЕ, КОЕТО И ДРУГ ПЪТ Е ПРАВИЛА С НАС, МАКАР И ВОДЕНА ОТ ДОБРИ ЧУВСТВА ВЪВ ВЗАИМНИТЕ НИ ОТНОШЕНИЯ.

В желанието си вече да бърза неволно объркахме посоката, водачът не бе взел под внимание, че маркировката не е вече билната, а някаква друга, дървена и полуразрушена при това. Подмамени от продължителното пързаяне се озовахме в напълно непозната за нас местност. Мъглата остана 10-ина метра над главите ни, а напредени се простираше девствена снежна покривка с бабуни и рехав клек, по която нищо не показваше, че е посещавана от живи същества. Свършила бе и дървената маркировка, очертаваща пътека надолу по южните поли на планината, но явно отдавна неизползвана и вече ненужна. Не ни оставаше нищо друго, освен да се върнем обратно по направените от ските следи, които вилицата бързаше да заличи. Дълго и уморително бе тъпченето в снега нагоре по стръмния склон - час, втори, трети... Безжалостният насрещен вятър ни връхлиташе със сатанинско свистене, неистово се мъчеше да ни повали и в яростта си, че не успяваше поне засега да стори това, ехидно забиваше в лицата ни хилядите си ледени иглички.

ВЕЧЕ СЕ ЗДРАЧАВАШЕ, КОГАТО СЕ ВЪРНАХМЕ НА БИЛОТО С ЖЕЛЕЗНИТЕ МАРКИРОВЪЧНИ СТЬЛБОВЕ, ТОЧНО УКАЗВАЩИ ПОСОКАТА НА ЗИМНИЯ МАРШРУТ.

Сега вече бе по-лесно, поуспокоихме се въпреки влошената видимост, а отляво радостно дочухме и камбаната на хижата. В бързо настъпващата тъмнина се спуснахме наслуки по северните склонове на Русалиите, газейки или по-скоро търкаляйки се в дълбоките преспи. Слава Богу, опасността от лавина, така старателно обсъждана и разяснявана при походи във високата планина, този път реши да бъде снизходителна към нас, станали по принуда неразумни нарушители на правилата, задължителни за зимния туризъм във високата планина.

Трябва да е било около 6 часа вечерта, когато се добрахме до хижата - уморени и премръзнали до нямай къде, но почувствали безкрайно облекчение, че одисеята ни най-после завършва щастливо. На вратата ни посрещна така Бояна с чаши димящ чай, все още поуплашена от закъснението ни, но радостна, че сме живи и здрави, с топли думи към нас се обърна и иначе съдържаният в словата си и твърде себичен в поведението си бай Васил - прочутата семейна двойка старопланински хижари, прекарала кажи-речи живота си тук и била свидетел на какви ли не приключения и премеждия от страна на тези, които дръзват да премерят сили със Стара планина в неимоверно тежките понякога условия на зимата.

НЕВОЛНО И НИЕ БЯХМЕ ПОПАДНАЛИ СРЕД ТЯХ, СЯКАШ, ЗА ДА ПОДЛОЖИМ НА ИЗПИТАНИЕ ФИЗИЧЕСКИТЕ СИ ВЪЗМОЖНОСТИ, ДА СЕ ПРЕБОРИМ СЪС СТИХИЯТА И ДА ИЗЖИВЕЕМ В КРАЯ НА КРАИЩАТА ОНОВА ВЕЛИКО УДОВЛЕТВОРЕНИЕ, ЧЕ СМЕ НАДМОГНАЛИ ТРУДНОСТИТЕ...

А после около бумтящата печка дадохме воля на емоциите, имаше за какво да говорим, да спорим дори, впечатленията бяха още съвсем пресни, макар успокоението вече да ни бе завладяло. Трябва ли да кажа и за трапезата с най-вкусната бобена чорба, сготвена от така Бояна, и с най-крехката сланинка, която бай Васил с такова майсторство бе осоллил и съхранил в голямата преспа до вратата на хижата? Ей Богу, никога не съм се чувствал толкова щастлив след преживяна битка с природата, никога след това не съм изпитвал

такова задоволство от уюта на един гостоприемнен туристически подслон в планината. Така “Тъжа” влезе завинаги в сърцето ми, а навярно и останалите от групата ни питаеха същите чувства.

Беше зимата на 1966 година. Много пъти съм имал възможност да идвам тук, в сърцето на Централен Балкан. Благодарение на десетки летни и зимни походи от запад на изток и от изток на запад по най-дългата планинска верига у нас опознах и други старопланински хижи, всяка от които ни посрещаше със свой уют и атмосфера. Заговорим ли за тях, в съзнанието ми мигом се появяват “Вежен”, подпряла гръб на северните склонове на едноименния връх, “Ехо” и “Козята стена” в един от най-трудните участъци на снежното било, “Дерменка” и “Добрила”, разделени от вековната гора Чамлъка, “Амбарица” с неповторимата си панорама на Купена и Ботев връх, „Рай” от юг и “Мазалат”, кацнала на билния ръб Корубашица от север, “Узана”, може би най-посещавана от туристите, после “Българка”, “Грамадлива”, “Чумерна”... Всички те, превърнали се в незаменими убежища за туриста, без които пътят към върховете би бил извънредно труден, дори рискован! И само в Стара планина ли са те? Ами “Мальовица”, “Мусала”, “Заврачица”, “Грънчар”, “Рибни езера”, “Скакавица” в Рила, “Вихрен”, “Бъндерица”, “Безбог”, “Синаница”, “Демяница” в Пирин... Един наистина вълшебен наниз от брилянти върху гордата снага на планината, до които човекът особено зиме с благоговение се докосва. Всички те, предоставящи на планинарят сигурен подслон и в хубаво, и в лошо време, се вписват неделимо в същността на родното туристическо движение, остават постоянно пулсиращото сърце в жизнения организъм на нашия надхвърлил вече столетие Български туристически съюз.

Безспорно, в най-голяма степен това се дължи на хората, които ги стопанисват и се грижат за тях, които олицетворяват същността на топлото и сърдечно гостоприемство. Те, хижарите, истинските чедра на планината, посветили се на една колкото романтична, толкова трудна и високо хуманна професия, изискваща богата душа и нетленно призвание. Та един и двама ли са те, за да ги изброим в тези редове, една и две ли са добрините, сторени от тях за нашата сигурност и спокойно пребиваване в лоното на природата? Наистина, славни люде, верни приятели!

Ала има и нещо не по-малко съществено от топлината и уюта, от пъстрата и вкусна трапеза, от добрата размисъл и веселата песен в туристическата столова.

ХИЖАТА СЪБИРА И СПЛОТЯВА ХОРАТА, ДОШЛИ В ПЛАНИНАТА, НАЙ-ВЕЧЕ В ДУХОВНО ОТНОШЕНИЕ, СЪЗДАВА ТРАЙНИ ЗАПОЗНАНСТВА И ХУБАВИ ПРИЯТЕЛСТВА, НАСЪРЧАВА ДРЪЗНОВЕНИЕТО И ОБЛАГОРОДЯВА ХАРАКТЕРА НА ЧОВЕКА.

Тук се заражда и разцъфтява онова прекрасно чувство, наречено родолюбие, защото дружеската атмосфера и взаимната грижовност проникват дълбоко в съзнанието, разпалват искрата на съпричастност към общото дело, с което ни завладява природата. Някак бързо и леко възприемах цялата сила на крилатата идея, така точно формулирана в девиза на БТС “Опознай Родината, за да я обикнеш!”, защото по неповторим начин в нея се трансформират проста действителност и душевна нагласа, съчетават се в едно жива реалност и красива романтика. А това не е ли истинската същност на туризма като благороден човешки стремеж и сърдечен повик, като любов и себеподаване?

Хижата, която ни очаква! И която ни приютява с майчинска топлина. Онзи планински дом, в който продължава да е жив духът на кака Бояна и бай Васил и десетките техни последователи, за които се разказват легенди. Вярно, промениха се и се променят времената, повишиха се изискванията към материалната туристическа база, все по-трудна става поддръжката ѝ, но и все по-уверена е политиката на нейните стопани - БТС и туристическите дружества - тя да не се разпродава или отдава под съмнително скроена аренда на хора чужди на Алековия идеал. В този смисъл грижата за стопанисването на туристическия дом разширява своя обхват, превръща се в общо дело на всички, които обичат и милеят за планината. Така както в миналото нашите предшественици, водени от идеята да се съгради спасителният заслон, са донасяли там горе по някоя и друга тухла в раницата си, участвали са в строежа му безкористно всеки според силите си, така и днес тази добра традиция не трябва да угасва. Помогни, когато си там, приятелю, било при почистването и преобоядисването на столовата, било в поправката на старата дограма, било за събирането на дървата за огрев ...

ВИНАГИ ИМА С КАКВО ДА СЕ ЗАХВАНЕШ. ДАЙ НЕЩО ОТ СЕБЕ СИ, ДАЙ ГО ОТ СЪРЦЕ, ЗА ДА Я ИМА НЕЙНО ВЕЛИЧЕСТВО ХИЖАТА! ЗАЩОТО ТЯ ВИНАГИ С ГОТОВНОСТ ЩЕ НИ ПОСРЕЩНЕ, А НИЕ С БЛАГОДАРНОСТ ТРЯБВА ДА ПРИЕМЕМ НЕЙНОТО ТОПЛО ГОСТОПРИЕМСТВО, ЗА ДА СГРЕЕМ НЕ САМО ПРЕМРЪЗНАЛИТЕ СИ РЪЦЕ, НО И ДУШАТА СИ.

х х х

Повече от 50 години са изминали от случката, за която стана дума в началото, но “Тъжа”, претърпяла тъжни перипетии на немара и разруха в началото на прехода след 10 ноември 1989 г. независимо дали бе в системата на профсъюзите или на БТС, е все така предпочитана от русенските планинари през всички годишни сезони. От десетилетия тя приютява участниците в традиционния им зимен лъчев поход в чест на Трети март, тръгнали към легендарната Шипка от Карлово, Беклемето и хижа ”Плевен”, на нея се събират по празници почитателите на Балкана от клубовете на ТД “Приста”, тук идват през лятото ученически групи, индивидуални туристи, поклонници на планината от далечния дунавски бряг. Чудесното ѝ разположение в сърцето на Стара планина, великолепната природа, която я заобикаля, привличат като магнит. И през 1998 г., когато “Тъжа”, вече върната на Съюза, бе пред прага на пълната разсипия, когато користни намерения се сблъскаха с откровено кощунство в средите на съмнителни арендатори и псевдособственици, естествено бе ръководството на ТД ”Приста” да поиска от БТС стопанисването на хижата да бъде предоставено на русенските туристи. Идея, посрещната от членовете на дружеството с радост и надежда, въпреки ясната представа какви трудности крие нейната реализация. Със задоволство я прие и ръководството на Сдружението, оказвайки изключително доверие на кандидат-стопаните, извършени бяха и съответните административни процедури, за да почувстват русенци наистина в сърцата си пулса на туристическата самобитност.

Беше пролетта на 1999 г. Дойде ред на делата! Ако трябва по най-лаконичен начин да охарактеризираме периода, който последва, то това са само три думи: обич, амбиция и ... Тановски. Георги Тановски, или Лъвчето, както го знаят близките му приятели, председател на дружеството бе тогава, заживя с единствената цел хижа “Тъжа” да върне предишната си слава и значение, а русенските туристи да докажат, че са кръвно свързани с планината, че болят за базата, която БТС има в Балкана. И най-вече за “своя” хижа, която ще възродят от руините. Междувременно русенският заместник-кмет по това време

Живко Денев използва добрите си връзки с кмета на Севлиево, за да бъде убедена тамошната туристическа организация, че възможностите на “Приста” за възраждане на „Тъжа” в момента са по-големи. За радост не закъсня и документът, подписан от УС на БТС, че стопанисването на базата се възлага на русенци.

А картината, която заварихме, бе отчайваща: почти унищожено дюшеме в салона, пропадане на покрива, необитаеми спални на втория етаж, разграбена кухня, обрушена фасада... Естествено, веднага започнаха неотложните ремонтни работи, защото хижата трябваше да изпълнява основното си предназначение – да дава подслон на планинарите. Отлята бе частична бетонова плоча в кухнята, поставен бе фаянс и теракота в нейните помещения, направена бе спалня на първия етаж с нови 10 двойни легла...Това бе началото, трудно, но славно. Сетне колелото се завъртя, отначало бавно, после все по-уверено. С доброволен труд се включиха активистите на дружеството, извършени бяха едва ли не чудеса, за да съберат що-годе нужните на първо време средства и да се ангажират работници професионалисти, осигурен бе и камион с висока проходимост...

Сега, естествено, нещата са съвсем други. За страничният наблюдател всичко изглежда в реда на нещата, хубаво и приятно е, така трябва да бъде, нали. Лято след лято се изнизават в календара и всяко от тях носеше по нещо ново и полезно. Още през 2005 бе отлята цялата бетонова плоча на първия етаж, поставени бяха греди и допълнителни носещи колони. Следващото лято бе направен ремонт на покрива и подмяна на външната дограма с пакетна, за която средства предостави УС на БТС, а монтажът ѝ бе извършен със собствени сили. Последва облицоване на стените и тавана в столовата с дървена ламперия, а пода покрит с гранитогрес, изградена бе вътрешна тоалетна с баня, направено бе разширение на кухнята и попълване на нейното обзавеждане с нов хладилник и голяма готварска печка с водна риза за отопление на три помещения на втория етаж, осигурена бе топлоизолация на стените със стиропор...И през цялото това време туристическият поток през хижата не спираше, растеше и броят на местата за спане. В момента в нея могат да нощуват 50 човека, всеки може да ползва топла баня, да си приготви храна, за чай и кафе да не говорим. Местата за хранене също се увеличиха след извършеното разширение на столовата с любопитно архитектурно оформление, което засилва уютът и удобствата в нея и директно открива чудна гледка към Юрушка грамада, Русалиите и Триглав.

КАКВО ПРЕДСТОЕШЕ ОЩЕ? НА ПЪРВО МЯСТО ИЗГРАЖДАНЕ НА ИЗЦЯЛО НОВА ПОКРИВНА КОНСТРУКЦИЯ, ЗАМЯНА НА КЕРЕМИДИТЕ С ЛАМАРИНА, ПОСТАВЯНЕ НА НОВ ГРЕДОРЕД И ДЮШАМЕ НА ВТОРИЯ ЕТАЖ, МОДЕРНИЗАЦИЯ И РАЗШИРЯВАНЕ НА СПАЛНАТА БАЗА, А ПО-НАТАТЪК, ДА Е ЖИВОТ И ЗДРАВЕ, И ОБНОВЯВАНЕ НА ФАСАДАТА НА СГРАДАТА...

Такава бе програмата, на чиято реализация посветиха планинарската си любов и амбиция двамата председатели на ТД ”Приста” Георги Тановски, вече покойник, и Карел Маринович, подпомогнати от строителните предприемачи Стефан Каролев и Теодорин Патриков, също преждевременно напуснали този свят, десетките дългогодишни дейтели в дружеството, работили доброволно и добросъвестно в различни периоди от време.

Със същата амбиция продължава изпълнението на задачите и сегашният Управителен съвет на дружеството с председател Сашо Попов. Разбира се, най-важно продължава да е участието на хижарите, грижили се през тези години за поверения им дом в планината, сред които безспорно палмата на първенството държи Велико Великов-Чочо, когато

мнозина познаваха и уважаваха като дългогодишен стопанин на хижа "Рай". Родом от гр. Борово, възпитаник на алпийския клуб към русенското дружеството, той без колебание прие да поеме „Тъжа“, въпреки че от години семейството му живееше в Баня, Карловско. Реши да премине от южната страна на Балкана в северната, сякаш нещо го теглеше да бъде по-близо до родния край, и това бе жест, който безусловно се вписа завинаги в историята на русенското туристическо движение. Защото това, което направи и остави след себе си, трудно може да бъде обхванато и оценено отведнъж в истинските му мащаби, достойнство и значение.

За дълбоко съжаление, и за Чочо говорим вече в минало време. Неговата планина най-неочаквано го взе при себе си, за да не ни го върне повече. Взе го внезапно, егоистично, безусловно. Един миг само, жесток и безмилостен, ѝ бе нужен да го отнеме от реалния свят и да го превърне в легенда, която не може да бъде забравена. Дали това стана, защото го обичаше по свой начин, дълбок и необхватен, и не искаше друг да го притежава? Или той бе влюбен в нея с присъщия му плам и всеотдайност, стигащи до жертвот готовност в момент, когато трябва да помогне другиму, за да го привлече в обятията ѝ и да го сроди с нейното вълшебство? Така, както сам беше направил със себе си още от най-ранна възраст, за да обрече целия си съзнателен живот на нейната покоряваща власт. И тъкмо това качество навярно е било решаващо в снежния мартенски ден, когато, правейки с двамата свои помощници Румен и Сабин проходима пътеката към Табиите за евентуалните идващи на хижата туристи, се строполява в снега без да пророни дума, покосен от инфаркта.

Може би малко приповдигнато да звучат тези редове, нека ми бъде простено, защото съм съпричастен на всичко казано и сторено. Искате ли да се убедите в правотата им, идете на "Тъжа", която ви очаква. Ще бъдете доволни, а тя ще остане в сърцето ви. Завинаги! А не трябва ли да е така и с другите туристически домове в нашите планини? И не бива ли това дело винаги да владее членовете на нашия БТС ?

Христо Димов, гр. Русе

КОНКУРСИ „ЕХО“

Обявен е конкурс за най-интересна снимка на туристическа тематика по повод 125 години организиран туризъм в България. Снимките трябва да бъдат придружени с кратък текст и изпратени в редакцията на JPG формат, а текста на DOC формат. Най-интересните ще бъдат публикувани.

По повод 125-годишнината от основаването на организираното туристическо движение в България редакцията на „Ехо“ започна нова рубрика, в която приканва читателите да разкажат за своя първи преход в планината, за посещението си в първата хижа и за първите си преживявания, провокирани от досега с природата, които са предопределили отношението им към практикуването на туризъм и превръщането му в начин на живот.

С офертите на БТС

Здравейте, приятели на туризма,

В момента светът с надежда очаква завръщането към нормалния начин на живот след взетите противоепидемични мерки, свързани с коронавируса. Надяваме се, когато извънредното положение в страната се отмени, да сбъднем мечтите си да изкачим поредния връх, да обходим непознати пътеки, да седнем край огъня и да слушаме интересни истории за преживявания в планината.

За вас, любителите на пешеходния туризъм, ние от Българския туристически съюз ще се погрижим и ще имаме готовност да ви предложим най-желаните и подходящи за всеки от вас поход или почивка в любимите планини.

В този брой продължава информацията за походи, екскурзионни летувания и почивки през 2020 г., които организира Информационният център на БТС. Представяме ви два допълнителни маршрута за Пирин и един за Рила, но основно ще предложим на вашето внимание краткотрайни двудневни и тридневни походи и екскурзии в планините на България и Балканите.

ПИРИН: МАРШРУТ 103 – 6-дневен

Изходен пункт: Добринище; 1-ви ден: трансфер до х. „Гоце Делчев” и от там с лифт до х. „Безбог”, нощувка; 2-ри ден: изкачване на връх Безбог, връх Полежан или преход до Кременските езера, нощувка; 3-и ден: през Поповоезерния циркус, Дженгалския превал, Валявишките езера се стига до х. „Демяница”, нощувка; 4-и ден: през Василяшките езера, Тодорина порта, Жабешкото езеро се стига до х. „Вихрен”, нощувка; 5-и ден: изкачване на връх Вихрен (по желание), разходка до Бъндеришките езера, нощувка; 6-и ден: отпътуване, трансфер до Банско.

Цена: 258 лв., вкл.: 5 нощувки, храна, планинска застраховка, планински водач.

Дати: 28 юни, 12 юли, 30 август.

ПИРИН: МАРШРУТ 104 – 6-дневен

Изходен пункт: София или Банско; 1-ви ден: трансфер от Банско до х. „Бъндерица” (х. „Вихрен”), нощувка; 2-ри ден: изкачване на връх Вихрен (по желание), за останалите преход до Бъндеришките езера, нощувка; 3-и ден: преминаване край Бъндеришките и Василяшките езера и пристигане на х. „Демяница”, нощувка; 4-и ден: преход до заслон „Тевно езеро”, нощувка; 5-и ден: преминаване през езерния циркус Белемето и Беговишка порта, пристигане на х. „Беговица”, нощувка; 6-и ден: преход до х. „Яне Сандански” и трансфер до гр. Сандански. Отпътуване.

Цена: 258 лв., вкл.: 5 нощувки, храна, планинска застраховка, планински водач.

Дати: 5 юли, 4 август.

РИЛА: МАРШРУТ 201 – 6-дневен

Изходен пункт: София или Дупница; 1-ви ден: трансфер до х. „Пионерска”, преход до х. „Скакавица”, вечеря, нощувка. 2-ри ден: разглеждане на Скакавишкия водопад и преход до х. „Рилски езера”, нощувка. 3-и ден: разглеждане на циркуса на Седемте езера, нощувка. 4-и ден: преход до х. „Иван Вазов”, изкачване на връх Калин, нощувка.

5-и ден: преминаване през връх Мальовица, х. „Мальовица” и слизание до хотел „Ален мак”, вечеря и нощувка. 6-и ден: отпътуване.

Цена: 285 лв., вкл.: 5 нощувки, храна, пл. водач, пл. застраховка, по желание осигуряване на транспорт от София до х. „Пионерска“).

Дати на тръгване: 28 юни, 5 юли, 25 август.

К Р А Т К О Т Р А Й Н И Е К С К У Р З И И

ЗА ПЪРВИ ПЪТ НОВО ПРЕДЛОЖЕНИЕ

ВСЯКА НЕДЕЛЯ ОТ 5 ЮЛИ ДО 27 СЕПТЕМВРИ ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ МУСАЛА

Цена 55 лв.: транспорт, лифт, планинска застраховка, водач.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ КОМ: 14 ЮНИ

Цена 65 лв.: транспорт, планинска застраховка, водач.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ БЕЛИ КАМЪК - КОБИЛСКА ПЛАНИНА: 20 ЮНИ

Цена 60 лв.: транспорт, водач.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ РУЕН: 21 ЮНИ

Цена 55 лв.: транспорт, планинска застраховка, водач.

ИЗКАЧВАНЕ НА БОТЕВ И ВЕЖЕН: 27 И 28 ЮНИ

Цена 145 лв.: транспорт, нощувка, планинска застраховка, водач.

ТРАВЕРСИ В РАЙОНА НА ХИЖА „МАЛЬОВИЦА”: 4-7 ЮЛИ

Цена 215 лв.: транспорт, 3 нощувки, планинска застраховка, водач.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ МАРАГИДИК: 18 И 19 ЮЛИ

Цена 140 лв.: транспорт, нощувка в х. „Тъжа”, планинска застраховка, водач.

ВРЪХ КАБУЛ И ОТОВИШКИ ВРЪХ: 22 И 23 АВГУСТ

Цена 120 лв.: транспорт, нощувка в х. „Иван Вазов”, планинска застраховка, водач.

ХИЖА „БЕГОВИЦА” - ХИЖА „ПИРИН” - РОЖЕН: 28 И 30 АВГУСТ

Цена 185 лв.: транспорт, 2 нощувки, планинска застраховка, водач.

„ХОРО НА БАИР” НА ХИЖА „ВАДА” И УРДИНИ ЕЗЕРА: 29 И 30 АВГУСТ

Цена 90 лв.: транспорт, нощувка, хореограф, водач.

„ХОРО НА БАИР” НА ХИЖА „ТРЕЩЕНИК” И ЯКОРУДСКИТЕ ЕЗЕРА: 12 И 13 СЕПТЕМВРИ

Цена 100 лв.: транспорт, нощувка, хореограф, водач.

ПЪТЕШЕСТВИЕ ИЗ РОДОПИТЕ: 19-22 СЕПТЕМВРИ

Цена 265 лв.: транспорт, 3 нощувки, планинска застраховка, водач.

СЕЛО ИЗВОР - ВРЪХ КОЛОШ: 10 ОКТОМВРИ

Цена 55 лв.: транспорт, водач.

„ХОРО НА БАИР” И ФЕСТИВАЛ НА КЕСТЕНА В БЕЛАСИЦА: 10 И 11 ОКТОМВРИ

Цена 100 лв.: транспорт, нощувка, хореограф, водач.

ТРАДИЦИОННО ПРЕДКОЛЕДНО НА ХИЖА „ОСОГОВО”: 19 И 20 ДЕКЕМВРИ

Цена 135 лв.: транспорт, нощувка, жива музика, викторина, планинска застраховка, водач.

ПОСРЕЩАНЕ НА НОВА ГОДИНА НА ХИЖА „СМОЛЯНСКИ ЕЗЕРА”: 31 ДЕКЕМВРИ - 3 ЯНУАРИ 2021

Цена 345 лв. (за деца до 12 години - 300 лв.): транспорт, 3 пълни пансиона, празнична Новогодишна вечеря, жива музика, планинска застраховка, водач.

Б А Л К А Н И

АТОН - ПОСЕЩЕНИЕ НА 4 МАНАСТИРА: 18-22 СЕПТЕМВРИ

Цена 499 лв.: транспорт, ферибот, 4 нощувки, медицинска застраховка, водач.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ МИТИКАС И ПОСЕЩЕНИЕ НА МЕТЕОРИТЕ:

4-7 СЕПТЕМВРИ

Цена 415 лв.: транспорт, 3 нощувки, водач, застраховка.

ИЗКАЧВАНЕ НА 6-ТЕ НАЙ-ВИСОКИ ВЪРХА НА БАЛКАНИТЕ ЗА 72 ЧАСА: 26-28 ЮНИ

Връх Митикас, връх Сколио, връх Стефани, връх Вихрен, връх Кутело, връх Мусала

Цена 300 лв.: транспорт, 2 нощувки, медицинска застраховка, водач.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ КОРАБ В МАКЕДОНИЯ И АЛБАНИЯ: 24-26 ЮЛИ

Цена 315 лв.: транспорт, лифт, 2 нощувки, застраховка, водач

РЪКОВОДСТВОТО НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ И ЕКИПЪТ НА ИНФОРМАЦИОННИЯ ЦЕНТЪР ВИ ЖЕЛЯТ ЗДРАВЕ И ДО НОВИ СРЕЩИ!

За допълнителна информация и записване:

тел. 0882 966 320, 0882 966 319, 02/ 980 12 85

Информационен център на Българския туристически съюз

e-mail: infotourbts@gmail.com

web address: www.btsbg.org

Информацията изготви Тони Ушева

ХИЖА „КОМАН” НА 50 ГОДИНИ

Туристическо дружество „Здравец”, с. Терзийско притежава и стопанисва хижа „Коман”. Тя се намира в землището на с. Терзийско в местността Коман – на разстояние 6 км от селото. Представлява невероятно място за почивка – тихо и спокойно. Има капацитет 70 места. Разполага с апартаменти, туристически спални и стаи с 2,3,4 и 6 легла. Сградата е водоснабдена и електрифицирана. Отоплява се с парно и на твърдо гориво. Разполага с бар и механа с камина, а кухнята е превъзходна.

Съседни туристически обекти са хижа „Васильов”, по която за 2.30 часа се стига по маркирана пътека. Друг маршрут е от село Шипково до Минерални бани – 1 час пеша; до село Терзийско – 2 часа пеша и до село Калейца – 12 км по шосе.

Телефон за връзка: 0886773330

***Текст и снимка: Христо Пиргов,
председател на ТД „Здравец”,
с. Терзийско, обл. Ловеч***

100 национални туристически обекта

№ 36 ГР. ПАНАГЮРИЩЕ, ИСТОРИЧЕСКА МЕСТНОСТ ОБОРИЩЕ

Историческата местност Оборище се намира в Същинска Средна гора, на 10 км северозападно от Панагюрище, на 88 км от София, на 96 км от Пловдив и на 59 км от Пазарджик.

Оборище е обявена за историческа местност през 1977 г. Тук през 1876 г. се провежда първото в историята на България Велико народно събрание, на което се взема решение за обявяване на Априлското въстание. Депутатите пристигат в Панагюрище още на 9-10 април 1876 г., спазвайки пълна

конспирация. Заседанията в местността Оборище продължават от 14 до 16 април. Надделява мнението, че въстанието трябва да има своя едноличен предводител и след бурни спорове правомощията се дават на Георги Бенковски (1843–1876 г.). Делегатите вземат решение за повсеместно въстание и избират комисия, която разработва план за бъдещата революция.

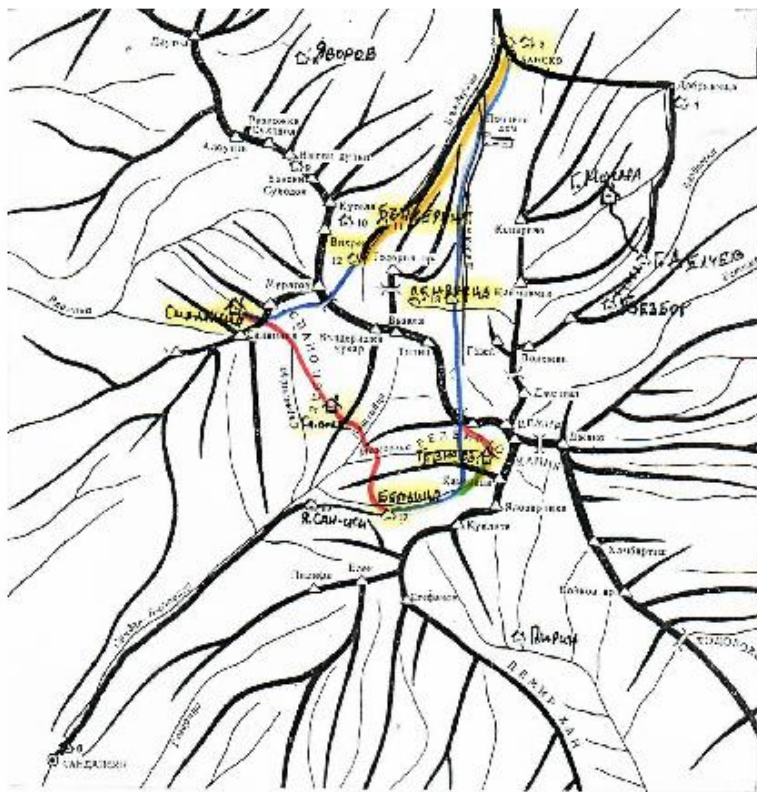
На 20 април, на известния мост „Първа пушка” в гр. Копривщица, е даден първият изстрел. След като в Панагюрище пристига вестта, че Копривщица е въстанала, ръководителите, начело с Бенковски и Панайот Волов (1850–1876 г.), обявяват Априлското въстание.

Има спор относно това, колко делегати от българските земи са участвали в събранието на Оборище. Писателят Захари Стоянов (1850–1889 г.), който участва във въстанието, споменава за 54 депутати, а историкът Димитър Страшимиров през 1907 г. пише за 67 участници от 58 селища. Съвременните историци са на мнение, че народните представители на Оборище са били 78.

Всяка година на 2 май в историческата местност се провеждат национални чествания. Първото мероприятие на Оборище е организирано през месец април 1886 г. по повод 10-годишнината от Априлското въстание. На това честване на мястото на събранието е поставен голям гранитен каменен кръст. През 1928 г. в местността е издигнат сегашният паметник.

Маршрути

ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТ В ПИРИН ПЛАНИНА

Банско – хижа „Бъндерица” (14 км, 4 часа) – **хижа „Вихрен”** (2 км, 30 мин.) – **хижа „Синаница”** (4 часа) – **заслон Спано поле** (1.45 часа) – **хижа „Беговица”** (2.45 часа) – **заслон „Тевно езеро“** (3.30 часа) – **хижа „Демяница”** (3 часа) – **Банско** (4 часа) – **летни маршрути.**

От Банско с **превозно средство** се стига по асфалтово шосе до хижа „Бъндерица” (14 км), а след още 2 км и до хижа „Вихрен”.

От Банско с **кабинковата въжена линия** се стига до **Бъндеришка поляна** и по жълтата маркировка край каньоновидната долина на река Бъндерица и Бъндеришкия

водопад в югозападна посока след 30-40 минути се достига **хижа „Бъндерица”** (1800 м н.в.).

От Банско **пешеходният маршрут** започва в южна посока по ул. „Пирин”, като минава край Посетителския център на Национален парк „Пирин”. Върви се по шосето, като се следва жълтата лентова маркировка, подминава се отклонението за местността Чалин валог и след завой и мост маркировката се насочва вдясно към прекия път, който навлиза в стара иглолистна гора. Пътят, оформен вече като широка пътека, навлиза в Бъндеришката долина, минава край изоставена кариера, пресича няколко пъти река Бъндерица и излиза на **Бъндеришка поляна** (3.30 часа). От нея по описаната по-горе пътека за 30 минути се достига хижа „Бъндерица”.

От хижа „Бъндерица” се излиза на шосето за хижа „Вихрен”, минава се край природната забележителност Байкушевата мура и при първия остър завой шосето се изоставя, а пътеката продължава направо на юг през тревисти площи и камъни. След 30 минути се излиза на паркинга пред хижа „Вихрен” (1950 м н.в., 150 легла, външни и вътрешни тоалетни и бани, собствено ел. хранване, столова, ресторант, бюфет).

От хижа „Вихрен” за хижа „Синаница” се тръгва по маркираната със син цвят лентова маркировка в югозападна посока край левия бряг на Бъндеришка река. Пътеката преминава през обширни поляни в местността Равнако, набира височина, с много криволици се изкачва

циркусен праг и се достига източният край на Хвойното (Муратово) езеро (1 час). Към следващия циркусен праг маршрутът става по-стръмен, а теренът – по-каменист, минава се край няколко малки езерца и по каменист улей с къси серпентини се изкачва Бъндеришка порта (1.50 часа). Тук има разклон – право на юг и надолу жълтата лентова и стълбова маркировка води за хижа „Яне Сандански”, а друга пътека, която трябва да се следи (синя маркировка), тръгва вдясно, на югозапад, като се подсичат югоизточните склонове на Синанишкото било. Маршрутът преминава през хубави поляни на Голямо Спано поле и край едно от Спанополските езера, постепенно набирайки височина, се изкачва **Синанишката порта** (3.30 часа). От портата започва слизание на запад в Синанишкия циркус, като пътеката с широка дъга се изтегля надясно по склона, по-надолу по тревист терен се провира през големи клекове, пресича хубава поляна и след 30 минути от Синанишката порта слиза пред хижа „Синаница” (2200 м н.в., 53 места, външни тоалетни и бани, собствено ел. хранване, туристическа столова, кухня, бюфет) – 1.45 часа.

За заслон Спано поле се тръгва обратно по пътеката, описана по-горе до **Синанишка порта** (30 минути). От тук започва стръмно спускане с много серпентини на югоизток по маркирана с кафяв (червен) цвят лентова маркировка. В най-ниската част на Голямо Спано поле се пресича реката при стълб № 37. Тук рязко се сменя посоката и се тръгва за кратко на юг по жълтата маркировка. Достига се стълб № 39 (1.15 часа), където също има разклон, обозначен освен с указателни стрелки, още и с боя върху голям плосък камък.

Следи се кафявата (червена) лентова и стълбова маркировка в югоизточна посока, преодоляват се последователно с незначителни изкачвания и слизания два странични

рида, спускащи се от връх Спанополски чукар, и през тучни поляни, пресичайки Малка Спанополска река, се достига до заслон Спано поле (2050 м н.в., 40 места в бунгала и сграда, две туристически столови, собствено ел. хранване, външни тоалетни и баня, бюфет).

От заслон „Спано поле“ за хижа „Беговица“ се тръгва по широка камениста пътека, слиза се и се пресича мочурище, а след него се спуска в долината и пасищата край Конска река. Пътеката продължава през обширните пасища и достига стълб № 72 – разклон с указателни табели за няколко хижи. Продължава се по кафявата (червена) лентова и стълбова маркировка, пресича се Башлийска (Главнишка) река (2.50 часа), навлиза се в гора,

следва стръмно слизание по опороен терен до долина, гъсто обрасла с голям клек (3.20 часа). По-нататък пътеката пресича малък поток, отново навлиза в гора и с леко изкачване, а след това слизание, достига до голям дървен мост на река Мозговица (3.50 часа). След моста се тръгва по коларски път, който е незначителен и с кратки изкачвания и слизания достига Беговишка (Козя) река, пресича я по мост и извежда при хижа „Беговица“ („Каменица“) (1800 м н.в., 90 места, локално отопление, етажни и самостоятелни тоалетни и бани, ресторант, туристическа столова, ски гардероб, ски писти, ски влекове) – 2.45 часа.

За заслон „Тевно езеро“ се тръгва от задната фасада на хижа „Беговица“ в източна посока по маркираната със синя лентова и стълбова маркировка пътека за хижа „Демяница“. Указателната стрелка за Тевното езеро насочва към пътеката в гората, след 30 минути се пресича Беговишка (Козя) река по мост, излиза се на десния ѝ

долинен склон и се поема нагоре през обширни пасища в североизточна посока. След около 1.10 часа от хижата се подминава разклон на пътеката за хижа „Пирин“ през превала между върховете Куклите и Зъбът. Маршрутът постепенно се насочва на север, преодоляват се няколко стръмни долини тераси и се достига Беговишки (Кози) превал (стълб № 58) – 2.10 часа от хижа

„Беговица”. Пътеката започва да се спуска към долината на река Мозговица и при стълб № 61 вдясно е отклонението на североизток-север към Тевното езеро. Тук се изоставя синята маркировка и се следва пътеката, маркирана със зелена лентова маркировка. Тя траверсира западните склонове на връх Каменишка кукла през тревни пасажи, редуващи се със скални участъци, и слиза до заравненост под голям циркусен праг. От тук пътеката започва леко да се изкачва, като лъкатуши между скални групи и поляни, заобикаля няколко малки езера и за 30 минути (общо 3.10 часа) излиза пред заслон **„Тевно езеро“ (2527 м н.в., 80 места, външни тоалетни, собствено ел. хранване, бюфет, туристическа столова).**

За хижа „Демяница” се тръгва в западна посока край южния бряг на Тевното езеро по червената лентова (участък от Е3) и стълбова маркировка, подсичат се южните склонове на върховете Валявишки и Превалски чукар и след 40 минути се излиза на главното било до каменистата Мозговишка (Превалска) порта. Тук се напуска червената маркировка и се следи синя лентова маркировка. Започва стръмно слизание в северна посока с много серпентини по сипеино-каменист терен. След 40 минути се достига Трето Превалско езеро (1.20 часа). След още 20 минути (1.40 часа) по стръмна пътека се слиза до отклонението вдясно (на изток) на пътеката за хижа „Безбог” в местността Тиците. По-нататък пътеката пресича неколккратно меандрите на Валявишка река и през поляни и камъни достига и пресича потока Типицка вада, ляв приток на река Валявица (2.20 часа). Пътеката продължава да слиза стръмно надолу, влиза в гората, подминава отклонението вляво (на запад) на пътеката за хижа „Вихрен”, след няколко минути пресича по мост Василашка река и след 40 минути (общо 3 часа) се изкачва пред **хижа „Демяница” (1875 м н.в., 80 места, външни и вътрешни тоалетни и бани, собствено ел. хранване, локално отопление, ресторант, бюфет, туристическа столова).**

За Банско се тръгва в северна посока по маркираната със син цвят пътека. Тя пресича на два пъти по мостове река Демяница и след 20 минути се достига обширната Демянишка поляна. Пътеката следи долината на реката, пресича или следи неколккратно чакълирания път и достига местността Тодорова орница (2 часа). По-надолу пътеката излиза на асфалтово шосе от Банско за хижа „Вихрен”, пресича го на няколко пъти, с което съкращава големите завои и преминава край ресторант „Мотиката” и сградата на ПСС. След няколко минути се преминава под арката на входа на Национален парк „Пирин” и край долната лифтова станция се слиза в централната част на Банско (4 часа).

Йордан Йорданов

МАРШРУТЪТ КЮСТЕНДИЛ – ЗЕМЕН В НАСТРОЕНИЯ, ГЛЕДКИ И ОЩЕ НЕЩО...

Винаги съм смятала, че моят роден край е най-красивото място на Земята. Още от дете разбирах уникалността на природата, която ме заобикаля, виждах разнообразието ѝ, усещах и поглъщах красотата и чистотата ѝ.

Родното ми място е Кюстендил. За да разберете чувствата ми, ще направим заедно една малка обиколка на част от забележителностите на Кюстендилския край. По-точно на неговите природни дадености и красоти, на неговия неповторим дух и самобитност, на местата, които познавам и обичам, които никога не бих заменила и които ми носят усещане за вечност, неземна сила и красота.

Разходката ни ще започне от жп гара Кюстендил, където в 9.40 часа тръгвам с влака до спирка Полска Скакавица. Може би сте чували за това райско кътче. Но, за да почувствате възшебството на природата, трябва да го видите със собствените си очи. Районът е едно от малкото места в България, който не е засегнат от автомобилния транспорт. През него минава единствено железопътната линия Кюстендил - София. Пътуването с влака е много романтично. Той се движи бавно, спира на кокетни спирки – с. Копиловци, с. Шишковци, с. Раждавица. Селата, досущ като призраци, се появяват и изчезват пред очите ми. Старо училище, къщи, олющени надписи, стръмни склонове.

След жп спирка Раждавица река Струма прави забележителни меандри и вече навлиза в Земенския пролом. Трудно човек може да остане безразличен към цялата величествена картина, която се откроява пред очите му. Накъдето и да погледне, гледките са величествени. Чувството, което се надига, е единствено преклонение и възхищение към уникалните способности на природата и приказния рай, който е създаден тук, на Земята. В 10.15 часа съм на спирка Полска Скакавица и оттук започва пешеходният преход. Връщам се обратно в посока Кюстендил и вървя по релсите до тунела, където за по-голяма безопасност туристите са направили маркирана пътека, за да се избегне преминаването през тунела. Преди моста над река Струма, вдясно, има малка изоставена къщичка и там е мястото, където хващам пътеката към Скакавишкия водопад.

След около 15-20 минути пред мен се разкрива величествена гледка. Водопадът е образуван от съвсем спокойна и малка рекичка, минаваща през село Полска Скакавица. Водите достигат до една скала на около 53 метра височина и свободно падат надолу, образувайки изключително красив водопад. Той е обявен за природна забележителност през 1968 година. Вековната борба с природата е създала това магическо място, където милиони капчици се разбиват в скалите и светят с различна светлина, погалени от слънцето. Създават причудливи отражения и невероятна феерия от цветове. В скалите има множество дупки, обрасли с растителност. Вдясно от водопада стои като страж баирът "Драганов камък". Според легендата хубавата девойка Драгана, подгонена от

турци, извикала: "С турчин не тръгвам, ханъма не ставам, вярата си не сменям, аз съм българка!" и скочила от скалата.

След множество снимки е време да продължа по екопътеката, преминавайки вляво по мостче, множество стълби, за да се озова в най-атрактивната част на водопада. Гледката там е уникална – снопове вода, бели пелени се спускат от ръба на скалата.

Водни струи те пръскат и освежават, а зеленият губер те успокоява и омайва. Тук природата е била много щедра. Дарила е пролома с приказна красота. За около половин час съм вече върху терасата на самия водопад, където се намира православният храм "Св. Димитър". Църквата е построена от майстор Георги Манчов през 1892 година върху основи на стара късно-средновековна църква и е със запазени стенописи и славянобългарски надписи. Гледката от там е уникална. В близост има къща за гости, където при предварително обаждане може да си отдъхнете и похапнете от вкусотиите на Емил – телефон за връзка 0882 885 003. Странно, че името е Полска

Скакавица, когато селото живее на ръба на пропастта. Освен с природните си красоти, селото е известно с борческия си дух. То никога не се е примирявало с робския живот. Водело е упорита борба против византийското и турското робство. По време на Първото българско царство в пролома са построени пет крепости. От тях по време на

царуването на Самуил, пернишкият деспот Кракра упорито отбранявал пролома и прилежащите селища. Византийският император Василий II на два пъти опитал да превземе крепостите – 991 г. и 1004 г., но бил разбит. По време на турското робство от Полска Скакавица излезли трима хайдут и петима опълченци. Три пъти селото било опожарявано от турците, но запазило свободолюбивия си дух и не било покорено.

Време е да слеза отново до спирка Полска Скакавица, защото съм планирала още интересни обекти. Тръгвам отново по жп линията, вече посоката е София. На десния бряг на река Струма в живописния Земенски пролом се намира крепостта Землънград. Тя е оградена от три страни от меандър на реката, като непристъпните скали се издигат на голяма височина. За да достигна до нейните останки поемам по пътеката, която извежда до мястото, където с много остри завои река Струма е моделирала фантастичен меандър. Оттук до крепостта води стръмна пътечка от северната страна на планинската гърбица.

Много легенди са свързани със съществуването на Землънград. Една от тях е за битката от 1330-а година и разказва, че хазната на българите, натоварена на биволски коли, е следвала цар Михаил Шишман. Като разбрали за неговата смърт, придружаващите я войници, заровили четирите казана, пълни със злато и сребро и така ги замаскирали, че

сърбите не ги намерили. Войниците, които заровили богатството, после загинали и не останал никой, който да посочи местонахождението му. Тази легенда събужда интереса на иманярите.

Друга легенда разказва за дълга обсада на крепостта Землянград от чужда войска. Когато видели, че съпротивата е безсмислена, българските войници поставили един тъпан, като майсторски пригостили дървени перки, които го удряли, задвижвани от вятъра. След това подковали всички коне, сложили новите подкови обратно на посоката и през нощта се изтеглили нагоре по Струма. На следващия ден противникът забелязал, че има следи от влязла в крепостта многобройна конница. Помислили, че българите са получили подкрепления, подсилили обсадата с още войска, но не се решавали да настъпят. Тъпанът продължавал да бие. Тогава една баба от околните села издала тайната и противникът нахлул в крепостта.

След множество снимки във всички посоки, вече е време и за местността "Светата вода", където на около един час път, се намира голяма скала с пещера, в която според преданията е живял св. Иван Рилски. В наклонената скала в югозападната част на нишата има врязан надпис, „Отче Йоане, помози и спаси“, датиран около XII в. В пещерата има изворна вода. След като запалих свещичка е време да потеглям към град Земен. След около 30 минути през дъбова гора излизам на панорамна скална площадка наречена „Иванов камък“. Гледката е невероятна. Тук природата е била толкова щедра на форми, че за посетителя е нужно да съзерцава с дни природните чудеса, представени от скални откоси с височина от 60-80 м, скални ниши, водопади, пирамиди, за да може да възприеме богатството на форми. След около 1.5 часа пеша вече съм пред портите на Земенския манастир. Днес целият комплекс "Земенски манастир" е паметник на културата с национално значение и е филиал на Националния исторически музей. Най-забележителна е църквата "Св. Йоан Богослов", обявена за паметник на българската архитектура и живопис.

Една от теориите е, че богомилите тачели мястото и пазели в него знака на българина - единствения символ, който може да обедини религиите по света. Според древна легенда през Земен са минали и кръстоносците, които търсили храма на Соломон по писмени знаци от стенописите. Кардинал от Ватикана дори предрекъл, че Земен ще спаси земята. Характерни за храма са стенописите с реалистични образи. Те са автентични, не са реставрирани, само са почистени и консервирани, обясни ми екскурзоводът.

Най-старият стенопис датира от XI век, когато била построена обителта. Той изобразява Света Анна и е единствената фреска, запазена от първото изографисване на храма. Емблематична за Земенската църква е сцената с изковаване на гвоздеите, с които Христос е прикован към кръста. Уникален е стенописът с двойния Христос на сцената "Причастие на апостолите", разказа ми още екскурзоводът. За разлика от обичайното причастие, при което Христос с едната ръка дава хляба, а с другата - виното, тук са изографисани два образа на Христос и апостолите са разделени по шест. Впечатляващи са сцените на Успение Богородично, Благовещение, ктиторските портрети на деспот Деян и съпругата му Доя. Те са тогавашните местни владетели, дарили средства за второто изографисване през XIV-ти век. Според експерти ктиторските портрети в Земенския манастир са най-старите и с най-голяма художествена стойност след ценните образи на Калоян и Десислава в Боянската църква.

Бързам, защото влакът тръгва в 16.38 часа. Пътят към Кюстендил следва едни големи чукари, каньони, реки и тунели, мостове и пропасти. Видяното някак се плъзга пред мен, докосва ме почти неуловимо, ефирно и отминава. Всичко се изнизва като на кинолента. Поглеждам вдясно през прозореца на влака към местността Меча глава и връх Агапи - места достойни да се конкурират с Белоградчишките скали. Вадя фотоапарата и снимам в движение. Накъдето и да се обърнеш, не можеш да устоиш на изкушението да снимаш отново и отново. Вляво ясно се вижда каньонът Шегава. Той е с множество красиви скални фигури и останки от крепости, а през него тече вода единствено при дъжд. Навсякъде стърчат скални пирамиди. Легенда разказва, че тук в бурната 1330 г., на Спасов ден, се е състояла голямата Велбъждка битка между войската на сръбския крал Стефан Дечански и българите на Михаил III Шишман. Българският цар се обърнал за помощ към населението, а когато не я получил, изрекъл проклетие към селото - да се покрие с ръждата на времето. Оттам идва името на село Раждавица. Пътуването е много романтично. Нагоре се издигат масивни гористи стени и се вижда малко пространство от небосвода, а долу цари дълбока тишина, нарушавана само от спокойното лъкатушене на река Струма.

Но всяка приказка си има и своя край. Достоеен завършек на чудесния ден е релакс в сауната и минералния басейн в Кюстендил.

Вторият ден от нашата разходка е в град Кюстендил. Вървейки по улиците на Кюстендил, потънали в сянката на вековни дървета, човек получава усещането за невероятно пътуване в историята. Ще станете свидетели на провеждащи се археологически проучвания, които изваждат от миналото забравени истини за „Вечния град”. Ще добиете представа за блясъка и великолепието на антична Пауталия с крепостните стени, с откритите мозайки, зидове на представителни сгради, базилики, широки улици с отлично запазена каменна настилка. Античните терми от II-III век в центъра на града са част от втория по големина Асклепион в рамките на Римската империя. Днес можете да разгледате останките на този култов и здравен център със залите за лечение и отдих, басейните с топла минерална вода, палестрите за гимнастика, одеоните, стадиона, светилищата по хълма „Хисарлъка”. В непосредствена близост до античните терми се издига отлично запазената Пиркова кула от XIV - XV век, джамията „Фетих Мехмед” и „Ахмед бей”, „Дервиш”, „Алай” и „Чифте” бани, възрожденското училище, християнските храмове „Успение Богородично”, „Св. Димитър” и „Св. Мина”.

Потопени в атмосферата на отминали събития, предстои ви още едно връщане назад в историята. В живописния квартал „Колуша”, ще видите шедьовъра на средновековната архитектура и живописното изкуство – църквата „Св. Георги” от XI век – един от най-ярките и добре запазени средновековни паметници на културата в България. Археологическият музей, къщата-музей на „Ильо войвода” и къщата-музей на „Димитър Пешев” са следващите обекти, които трябва да посетите.

Определено си заслужава гледката от най-високата част на хълма Хисарлъка. Внушително извисяват ръст възстановените стени и кули на късноантичната крепост, преживяла разпадането на Римската империя, драматичните години на Константиновото княжество, превземането на града от турските завоеватели. Крепостта е заобиколена от вековни дървета, добре оформени пешеходни алеи и прекрасни кътове за отдих.

След преживяното от срещите с миналото, с уюта и спокойната атмосфера на настоящето и с чудесната визия за бъдещето, ще се убедите, че Кюстендил е не само овощната градина на България, градът на художниците, на лековитите минерални извори, но и градът на красивите жени, увековечени в платната на Майстора. Това е място, докоснато и благословено от боговете. Истинско е преклонението, което ще изпитате пред платната на Владимир Димитров – Майстора в Художествената галерия.

Отново сме в центъра на Кюстендил и постепенно ще трябва да излезете от магията на миналото, за да се влеете в съвременния ритъм на града с оживените улици и доброжелателните усмивки на хората. Тесните улички, старинните сгради, чистота, паметници и статуи, романтични ресторантчета, хотелчета... Гледаш, снимаш, радваш се.

От юг ни внушават респект красивите склонове на Осоговската планина. Ако вашият престой е не само за един ден, то аз горещо ви препоръчвам да се насочите към нея. Намираща се само на 25 км. от Кюстендил, тя е изключително място за отдих.

Тръгвайки за планината само на 6 км от града, край село Богослов се намират гигантските секвой, които през 2017 г. спечелиха конкурса „Дърво с корен“ и станаха любимо дърво на България. Те са обявени за природна забележителност през 1989 г. Това е единствената в България гора от секвой и се предполага, че трите вековни дървета са най-старите и най-високите от вида в България! Уникалното и неповторимо е, че само тези секвой могат да се размножават. Семената са жизнеспособни и от тях се получават нови фиданки.

В България секвойта е внесена през 1890 г. Трите секвой в местността Ючбунар, до село Богослов, са засадени от лесовъда Йордан Митрев, след като негов приятел моряк ги донесъл от Северна Америка. Дърветата са изключително интересни и атрактивни. Посетители от цялата страна идват да ги видят, да се докоснат до тях и да се снимат с тях.

Връх Руен (2251 м) е най-високият връх в Осоговската планина. Нарезда се на пето място по височина сред планинските върхове в България. При ясно време от връх Руен се открива красива панорама. Малко са върховете, от които можеш да видиш толкова много планини: Малашевска, Влахина, Огражден, Беласица, Рила, Пирин, Верила, Конявска, Голо бърдо, Плана, Люлин, Лисец, Чуденска... На северозапад планинарите, изкачили върха, могат да видят Шар планина и планини в Южна Сърбия. Всяка година туристите от Туристическо дружество „Осогово“, град Кюстендил, в първата неделя на месец юли организират масово изкачване на върха, съвместно с туристи от Македония и Сърбия. Разстланите килими с най-чудновати шарки и аромати, които изпълват сетивата ви, толкова билки, цветя, тревички – всичко е толкова хармонично, че за пореден път ще се убедите в съвършената подредба на природата. Оставили зад себе си грижи, умора, проблеми и отворили очите си за красотата след преход от 8 часа достойно сте си заслужили почивката в една от най-старите хижи в България - хижа „Осогово“. След доброто гостоприемство на хижарите и сладките приказки край камината, аз съм сигурна, че няма да ви се тръгва и ще попитате за още забележителности в близост до Кюстендил. И всичко това е събрано на една малка територия, в един малък рай на нашата красива Родина.

Ох, ами празниците на града!...

Традицията за избор на девойка „Кюстендилска пролет“ датира от повече от половин век. Празникът се свързва с избор на най-красивата девойка като символ на пролетта, като символ на младостта и новата надежда.

Черешите – предвестници на лятото, ключът към берекета и успеха на кюстендилския овощен край. На Празника на черешата се представя изложба от черешовата реколта.

„Панагия“ – въздигане на хляба е форум за българската традиция, православно изкуство и култура, който се провежда всяка година. На 15 август жените в Кюстендил месят хляб с молитва за добруване, украсяват ги с пластики от самото тесто, изразяващи най-значимите идеи от бита и ги занасят в храма с благодарност към Богородица.

„Празник на плодородието“ – това е тържествен завършек на поредицата градски празници. Красиви тематични аранжировки от плодове и зеленчуци съживяват есенната картина, а богатата художествена програма прави празника незабравим!

Знам, че всеки човек обича своя роден край, така както аз обичам моя, моята земя, моето райско кътче. Който един път се докосне до прелестната ни природа, винаги ще я носи в себе си и винаги ще иска пак и пак да се върне. Да подиша въздуха на Осогово, да потопи крака в студените планински ручей, да откъсне горско цвете, да се разходи сред вековните гори и да се опита да запомни всичко и да си обещае, че един ден пак ще се върне, пак ще мине по същия маршрут и ще се чувства още по-щастлив и доволен. Защото ще е по-мъдър и силен, ще може да оцени какво имаме и най-вече ще се радва заедно с нас на цялата тази красота и може би ще разбере, че България е незаменима!

*Силвия Михова,
ТД „Осогово“, гр. Кюстендил*

Красотите на Предбалкана

ЧУДНАТА ДОЛИНА НА ЗЛАТНА ПАНЕГА И РАЙОНА

Малко са местата в нашата Родина, където така ярко може да се усети величието и силата на Майката Природа. Върху сравнително малка площ са разположени скални феномени, чудни карстови образувания сред дивна природа в съчетание с благоприятен климат, вековна история и мистични легенди. Всеки, дръзнал да опознае тези земи, достига неусетно добро физическо, емоционално и духовно състояние.

„Магията на Панега“ се намира в северозападната част на България, където текат водите на реките Златна Панега, Вит и Искър и прорязват Предбалкана. Оказва се, че върху почти един процент от територията на страната ни се намират концентрирано многобройни скални феномени на над 120 милиона години. Само в община Луковит пещерите наброяват над 600, а броят на скалните мостове е съизмерен с всички останали общини в България, взето заедно. Именно тук е разположен първият в Родината ни геопарк „Искър-Панега“, който включва Карлуковския карстов комплекс, познат като „Перлата на Предбалкана“, и ландшафтният парк „Панега“. През този парк

протича река Златна Панега, която е единствена с уникалния смарагдов цвят. Красивите синьо-зелени багри на водите са резултат от разтворения калциев карбонат и многообразие от водорасли. Река Златна Панега е малка, но много живописна. Дълга е едва петдесетина километра и води началото си от големия карстов извор, наречен „Глава Панега”, като преминава през териториите на общините Луковит, Ябланица и Червен бряг. Отправила се в северна посока, край град Луковит образува живописен пролом. Има леснодостъпна и съвременна екопътека. Емблематичен е дървеният мост, прикован към скалите, извисяващи се над десния бряг на реката, а всеки турист изпитва наслада от величието на природата, когато съзира огромния меандър в местността Котлен, известен още с името „Старица”. Течението на реката достига покрайнините на град Червен бряг, където се влива в река Искър.

В Античността река Златна Панега е била известна като Панакс, а допреди век е била наричана Алтън Панега. Още в стари времена на древни траки, елини и римляни, тя е била известна със своите целебни свойства. И днес легенди нашепват, че във водите на реката е съхранена Панаея - дъщерята на древногръцкия бог-лечител Асклепий. Туристи от цял свят се дивят на уникалната флора и фауна, десетките пещери и феноменално красивите каньони на водите на Златна Панега.

Карстовият извор „Глава Панега” има дебит до 4000 литра в секунда. Той си остава сред най-големите български природни загадки. В Горното езеро се намира изворът. Преди повече от 200 години е бил направен яз, така че нивото на Долното езеро се е покачило и под водата останали три минерални извора, които били използвани още през римско време. После се появили двете големи воденици.

Легенда гласи, че овчар пасял стадата си по Рила планина, а парите си кѳтал в една кухня тояга, с която не се разделял. Веднѳж по невнимание я изпуснал в едно от планинските езера и тя моментално потѳнала от

тежестта на парите в нея. Беден и сѳкрушен, той обикалял от село на село, докато

достигнал Златна Панега. Подслонил го стопанинът на старата воденица, а вратата подпирал с неговата тояга. Разказал му воденичарят как един ден тоягата изплувала от езерото. За благодарност овчарят дал част от богатството си. Вървейки по тясна горска пътека, заобиколена от дивна растителност, се преминава през 25-метров естествен пещерен тунел и се достига Горното езеро. Екип от учени установили, че близката река Вит на много места губи своите води. Известно е, че има над 12 километра незнани подземни галерии, които и днес вълнуват въображението на спелеолозите. И до ден днешен тайните на Глава Панега остават неразкрити.

Преди повече от две хиляди години е изградено светилище на древногръцкия бог на медицината Асклепий и Хигия, непосредствено до извора на Златна Панега. В района са открити десетки оброчни плочки с надписи на дарители. На Спасовден, в знак на преклонение към Божествената река, местното население прави курбан, измиват се в аязмото, за да бъдат дарени със здраве.

Освен известния на всички български туристи Пещерен дом, Карлуковският карстов комплекс включва и пещерата „Прходна”. Тя представлява естествен скален мост с дължина 365 метра и има най-големия пещерен свод в България - цели 45 метра. Естествено е осветена от феномена, известен сред туристите с името „Очите на Бога” - това са два почти еднакви по големина елипсовидни отвора с формата на очи.

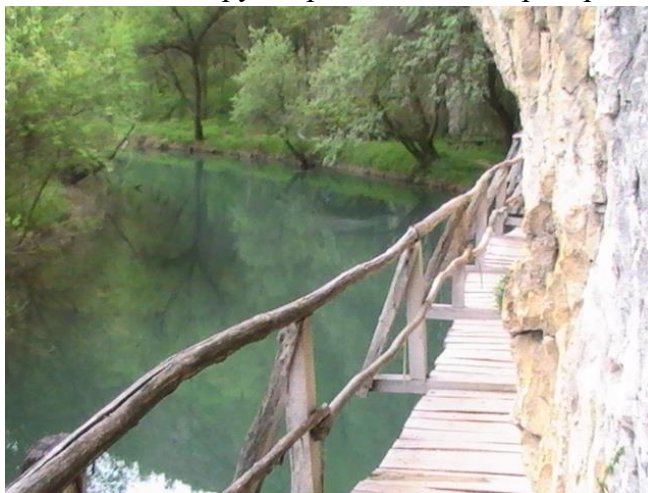
В този район е и скалният феномен „Провъртеника”. Формата на тази скала е величествена каменна кула, издигайки се над дузина по-малки образувания. Точно на „Голямата кула” има отвор на върха ѝ. Уникалното в случая е, че по време на Лятното и Зимното слънцестоене през него преминават слънчевите лъчи. Твърди се, че това е една от първите астрономически обсерватории.

Пак тук е и природната забележителност „Струпаница”, която представлява най-голямото на Балканите естествено каменно срутище. Огромните скални блокове имат формата на кубове, паралелепипеди, разположени хаотично на десния бряг на река Искър. Понеже речното корито се е врязало сред дебелия варовици, са се образували скали венци, имащи отвесни стени с над 60 метра височина.

Малко поотдалечена от тези природни феномени, е скалната арка „Дупката” при село Ъглен. С помощта на фантазия могат да се видят скалните образувания „Лъва”, „Слончето”, „Червената стена” и други. Това са все достойни съперници на родопските Чудни мостове.

Освен курбана, който се прави на Спасовден, и някои други традиции са се превърнали в ежегодни празници. Единствено тук се организира Празникът на реселешкия лук в село Реселец, Ден на дините в село Петревене, както и Празникът на Свети Дух - Ден на град Ябланица.

Град Луковит е разположен на двата бряга на река Златна Панега. Всяка първа неделя на месец октомври се провежда традиционният Луковитски панаир. През 1953 година недалеко от

града е открито и известното Луковитско тракийско сребърно съкровище от девет съда, датиращо от IV век пр.н.е. Оригиналът се съхранява в Археологическия музей в град София, а копие има в Ловешкия музей.

За природолюбителите, които са решили да останат повече дни, не е за изпускане и каньонът при река Ръчене, който е разположен северозападно от град Луковит. Реката преминава през село Каменно поле. По пътя си тя е издълбала много природни забележителности, проломи и скални образувания с причудливи пирамидални форми „Ритлите”, „Чуклите”, „Сфинкса” и други.

Край Златна Панега за всеки турист има по нещо - от любителите на адреналина и екстремните спортове, до търсачите на уникални забележителности и любители на история и кулинария.

Текст и снимки: Руси Стойчев

Дестинации

40 ГОДИНИ ПРИРОДЕН ПАРК „ШУМЕНСКО ПЛАТО”

От далечни времена Шуменското плато - внушително и красиво, неизменно присъства в живота на хората от този край. То съчетава в едно природната красота, историята и

културното наследство на Шуменския район. За да се запазят и съхранят ценните растителни и животински видове, характерния платовиден ландшафт и разнообразието на местата, подходящи за отдых и туризъм, през февруари 1980 година близо 4 хиляди хектара на Шуменското плато са обявени за защитена природна територия. От тогава датира

Природният парк „Шуменско плато”, а в тазгодишния февруари беше отбелязана 40-годишнината му. В границите на парка влизат резерватът „Букака” с вековните си дървета, Историко-археологическият резерват „Шуменска крепост” и комплексът „Създатели на българската държава”.

По повод рождения ден в административния център на дирекцията на парка беше открита изложба под наслов „Преди и сега”. В началото на 20-и век платото над Шумен е било обезлесено, но в резултат на труда на лесовъди, паркови служители и обществеността днес горите заемат 90 на сто от територията. „Основната ни задача е да запазим зеленото богатство и да възпитаваме децата и младите хора в любов към природата”, отбелязва инж. Васил Василев, директор на ПП „Шуменско плато”. Затова и много благодарност беше отправена към първокласниците от СУ „Панайот Волов” в Шумен, които подариха къщички за птиците на рождения ден на платото. Те са изработени заедно с родителите, като децата участваха в поставянето им по дърветата в лесопарка „Кьошковете”.

Подобряването на парковата структура също е сред основните приоритети. Паркът е планиран и изграден по всички правила, а близостта до града го прави достъпен и често посещаван. През изминалите години са изградени и маркирани пет туристически маршрута до всички природни и исторически забележителности в района. Създадени са и разнообразни тематични маршрути: „Урок по горска техника”, „Карст под защита - дар за поколенията”, а също и специализирана пътека за незрящи хора. Изградени са 11 заслона и места за отдих и за пикник, както и туристически чешми. Много са и пещерите, които са проучени и картирани от шуменските спелеолози и в които редовно се провеждат експедиции, а най-голямата е „Бисерна”, която вече е обновена и е превърната в туристически обект. В парка е и базата на Туристическо дружество „Мадарски конник” в Шумен, като почти всяка неделя се провеждат изleti дотам. Изключително голям е броят на понорите на Шуменското плато и по мнението на състезателите по спортно ориентиране теренът е много подходящ за състезания и за подготовка на ориентировачите, затова и се използват за надпревара от национален и международен мащаб. Най-посещавани са историческите обекти - уникалната твърдина „Шуменска крепост”, където наши и чуждестранни туристи се запознават с българската история.

Резерватът „Букака” заема площ от 63 хектара и е обявен за съхраняване на мизийския бук и осигуряване условия за естествено развитие на природните процеси. Територията на ПП „Шуменско плато” се отличава с голямо биоразнообразие. В състава на растителната покривка висшите растения наброяват 550 вида, които са от 245 рода и 64 семейства. Около двайсетина вида са включени в Червената книга на България, както и 6 вида в Червената книга на Шуменска област, като 100 вида са лечебните. Най-срещани дървесни и храстови видове са бук, габър, цер, липа, клен, планински ясен и други. Платото обитават 109 вида животни. От тях бозайниците са 28 вида, птиците 61 вида. В горските масиви на парка се срещат благородни елени, сърни, диви прасета и други представители на живата природа, които намират спокойствие за популацията си.

Текст и снимка: Георги Ников

ДО СМОЛИЧЕНСКИЯ ВОДОПАД

Този път туристите от ТД „Осогово“, гр. Кюстендил, се отправиха към китното село Смоличано. Както винаги, имаше за всекиго по нещо: древни паметници, светилища и извори, християнски оброчища, храмове и манастир, паметници на българската бойна слава, местна архитектура и легенди, партизански паметници, чешми, водопади, вековни дървета, природа, интересни срещи с нови хора. И, разбира се, приятна компания...

Много беше приятна изненадата ни в село Смоличано, където гостоприемната домакиня Елена Начева ни посрещна в детското селище „Живей с любов“. То е от 5 стари и порутени къщи и постройки, които сега са реставрирани. Изградени са помещения за спане и за почивка, столова, зали за занимания, игротеки, както и библиотека. Бившият сеновал ще бъде грънчарска работилница. Така стотици деца ще имат възможност в близост до природата да се забавляват през свободното си време.

Водите на 2 карстови извора образуват водопада „Света Анна“, където бе и първата ни спирка. Водопадът е висок 15 метра, но в момента е почти пресъхнал. Съгласно легендата, произходът на двата извора е свързан с трагичната съдба на единствената тачена и уважавана между деветте си братя и сестри Яна. От завист обаче най-старата снаха Павлевица приписвала на зълва си Яна най-страшни за времето си обвинения - изпуснала да изтекат девет бъчви с вино и десета с люта ракия, че влязла в девет яхъра и убила девет-десет коня. Братовата обич към единствената сестра Яна въпреки страшните обвинения останала непреклонна. Злобата на Павлевица надделяла и над майчините ѝ чувства. За да обвини пък зълва си, убива мъжкото си дете. Едва тогава бащините чувства надвиват над братовите и Яна била разсечена на четири и разхвърляна на четири страни. Там, гдето паднали Янините руси коси, там бликнали два студени кладенеца.

В непосредствена близост до изворите през 1966 година е изградена чешма с 12 чучура, която е известна с чудотворните си води. Недалеч от нея извисяват снага три грамадни ореха. Най-големият от тях е висок около 23 м. Красотата на района се допълва и от вековния цер, извисяващ се на около 22 м височина.

Любителите на археологическите ценности също имаха какво да видят в околностите на селото. Останки от късноантичен крепостен зид личат на рида на около 1 км източно под Бачовска махала, на левия бряг на река Елешница. Подобни останки - от античен некропол, има в местността Побиев камък, от късноантична гробница в местността Димкови воденици и др.

За накрая бяхме оставили да разгледаме Историко-етнографския музей в село Ваксево. Всички останаха приятно изненадани от богатата колекция и гостоприемното посрещане.

„За съжаление много малко българи не само че не знаят, но и не са посетили този богат на забележителности край. А той си заслужава“, споделиха туристите.

*Силвия Михова,
секретар на ТД „Осогово“, гр. Кюстендил*

ЯМБОЛСКИЯТ КРАЙ С БОГАТА ИСТОРИЯ И ИНТЕРЕСНИ ТУРИСТИЧЕСКИ ОБЕКТИ

Научни изследвания показват, че районът на Ямбол и земите около него били населени още от дълбока древност. За това свидетелстват проучванията на селищната могила при с. Драма, Ямболско. Още в първата половина на първото хилядолетие преди Христа в Южна България, и в частност в Ямболско, има активен икономически и социален живот.

Откритите при археологическите проучвания множество богати селища от ранножелязната епоха (XI-XII век преди Христа), разположени на завоя и по долното течение на р. Тунджа, са доказателство, че районът е важен кръстопът от черноморските и егейските колонии към вътрешността на Тракия. Територията на долното течение на р. Тунджа (Тонзос) се явява гранична между две от най-известните силни племена одриси и асти. Одрисите създават и своя държава – Одриската държава. Един от градовете, които наследяват държавата на одрисите, е Кабиле, разположен на завоя на река Тонзос (Тунджа). Той става един от най-известните градове в антична Тракия. Кабиле е разположен на плато със скалист акропол (днешната местност Зайчи връх). Градът на завоя на река Тонзос се превръща в най-важния военнополитически, икономически и религиозен център на Югоизточна Тракия. В края на VI век е окончателно разрушен. Тук ежегодно на празника на Ямбол се провеждат интересни туристически атракции.

На територията на Ямболска област е разположена и значителна част от Еркесията, земен вал, граница между България и Византия по времето на хан Тервел, който успява да включи в пределите на България областта Загоре.

В самия гр. Ямбол се намира една друга историческа забележителност - известната Ямболска крепост, възникнала през X век на мястото на малко селище, построена от византийците. Днес останки от нея се намират в двора на Професионално-техническата гимназия „Ив. Райнов“, гр. Ямбол.

Друга историческа забележителност в Ямбол е Безистенът, който днес се намира в центъра на града. Според Евалия Челеби, Безидтенът някога е бил средище на

стопанския живот, днес е културен център с изложбени зали, които отразяват историята на гр. Ямбол. Тук се организират много концерти. В една от залите има орган.

Ямбол оказва решителна съпротива срещу турските завоеватели. Героичните защитници на Ямболската крепост били принудени през 1373 г. да се предадат. След превземането завоевателите сриват крепостта. Оцелялото ямболско население се заселва в махалата „Каргона“ на отсрещния бряг на река Тунджа.

В центъра на сегашния Ямбол се намира Ески джамия, строена през XV век. Интересни туристически обекти са църквите „Св. Георги“ и „Света Троица“, строени през XVI век. И двете се намират в квартал „Каргон“.

През епохата на Възраждането се засилва образователното дело в Ямбол и района. Откриват се училища. За известно време в Ямбол учителства бележитият възрожденец Добри Чинтулов, който полага основите на класното училище в града. През този период е известен даскал Ради Иванов Колесов.

Развива се читалищната дейност. Константин Марангозов е един от основателите на Ямболското читалище през 1862 г. Той открива и своя печатница. Около читалището се оформя и революционното ядро в гр. Ямбол, начело с Георги Дражев, който през 1873 г. става и председател на революционни комитет тук.

От Ямбол е и Жельо войвода, известен хайдутин. В близкото до Ямбол с. Бояджик населението въстава по време на Априлското въстание, но било жестоко наказано от турската власт.

На 5 януари 1878 г. в града навлизат частите на 23-и Донски казашки полк, начело с полковник Николай Бакланов. На този ден Ямбол е освободен от османското робство. И той започва нов, свободен живот. Постепенно биват освободени и всички земи южно от Ямбол.

Туристите, които посещават днес Ямбол и областта, могат да видят редица туристически обекти. Най-старият е древният град Кабиле, който отстои на километър от днешната магистрала „Тракия“.

Пак тук, на 2 км югозападно от магистралата, се намира женският манастир. В центъра на Ямбол се намира Регионалният исторически музей с много зали и експонати, разкриващи

историята на Ямболския край. В района на бившите Пионерски казарми е устроен Ямболският военноисторически музей с много интересни експонати, разкриващи историята на Ямболския военен гарнизон и особено на 29-и Ямболски

полк. В Математическата гимназия, в центъра на гр. Ямбол, се намира Ямболската народна астрономическа астрономия с планетариум.

На около 15 км източно от Ямбол, на малката планина Бакаджик, се намира построенят по инициатива на генерал Скобелев първи в България храм на българо-руското бойно братство „Александър Невски“. В него се съхранява списък с имената на загиналите руски войници и офицери и български опълченци. В района на Бакаджик има много туристически хижи и хотели.

В гр. Елхово има богат етнографски музей. Южно от града, край с. Мелница, се намира природният феномен „Дрънчи дупка“. А в близост се намира хижа и езеро, зарибено с пъстърва.

Край с. Гранитово, недалеч от Елхово, се намира хижа „Старият мост“. Около с. Голям дервент, намиращо се до границата ни с Турция, има няколко долмена. А от с. Стефан Караджово е големият български революционер Стефан Караджа. Селото се слави и с лековитата си минерална вода.

Северно от гр. Стралджа, в близост до Петолъчката, е хижа „Люляк“, край която има интересни туристически маршрути: „Събкино кладенче“, „Горският дом“, „Калето“ и други.

Днес гр. Ямбол е един благоустроен град, с обновен център, с хубав градски парк и всеки, който посети града и района около него, ще се срещне с много исторически и туристически забележителности.

Иван Димитров, гр. Ямбол

Спелеология

НОВИ ПЕЩЕРНИ ОТКРИТИЯ В РОДОПИТЕ

Проучването на пещерата „Ледникът“, за която вече писахме, е едно от поредните предизвикателства към членовете на Българското пещерно дружество. Без съмнение, то е приоритет на пещерняците от гр. Ракитово, но към него са съпричастни и колеги от други места. Потвърждение на това е проведената на 7 и 8 март многопланова мини експедиция. В нея, от страна на ракитовци, в различни дни се включиха председателят

на БПД в Ракитово Стойчо Зарев и неговите съратници Стимка Митова, Дуйен Доран, Ангел Гагов, Димитър Димитров, Здравко Цинцов, Кристиан Делиев. Гостуващите спелеолози бяха Валентин Тодоров от гр. Етрополе и Алексей Жалов от гр. София.

Работната програма на първия ден включваше разширяването на тесни участъци в пещерата, отделно опит да се проникне напред в новооткрита в предишна експедиция галерия, фотографиране, събиране на

пещерна фауна и не на последно място, провеждане на опит за проследяване на пътя на подземните води. Тръгна се с „голяма торба“, но както често се случва, по различни причини тя трябваше да се прекрои. Първото стеснение след входа така и не пропусна меракландисалия се софиянец, та събирането на животинки отпадна, трима от ракитовците се върнаха, защото се оказа, че пещерните им гащеризони не са подходящи за предвиденото пълзене - там беше станало твърде мокро, което повишаваше риска от преохлаждане. Към

дълбините на пещерата поеха Ангел, Дуйен, Валентин и Стойчо. Там нещата обаче се закучиха, и то не само заради увеличил се дебит на подземната река, което неизбежно водеше към по-солидно измокряне, въпреки добрата екипировка. Разчистването не даде

искания резултат. Дуйен успя за направи няколко снимки, но спусъкът на камерата му блокира. В края на краищата, точно в 12 часа обедно време, разтвореният, според дадените указания, флуоресцеин (багрило, малка част от което оцветява в наситено зелено, значително количество вода) бе пуснат в подземната река. Докато „бойната“ група се занимаваше с делата си, двама от отпадналите от пещерните дейности

започнаха, за пореден път, издирването на нови отвори в склоновете на суходолието на река Чукура. Ха, да надникнем зад някой камък, ха, да проверим крие ли нещо повече някой скален подмол. Уви. Най-после в подножието на една скала видяхме силно приличащ на язовича дупка отвор. Отвътре леко подухваше, а щом осветихме вътрешността, видяхме, че своеобразната галерийка продължава. Да, но тя беше твърде ниска, за да можем да се промушим напред, за да разберем дали нататък има още и още. Беше ни необходимо средство, чрез което да изгребем част от пръстта, настлала пода. Пак ударихме на камък.

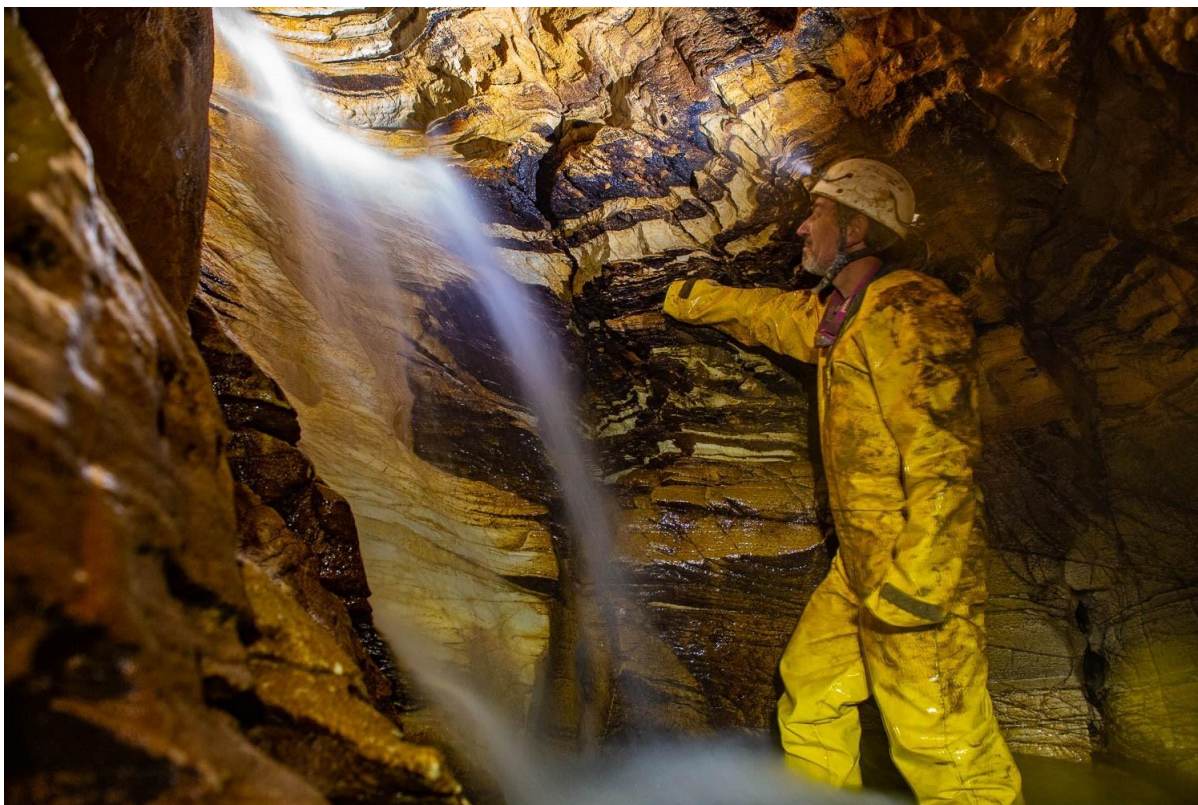

Една нищо и никаква хралупка, съвсем близко до входа на „Ледникът“, прикова вниманието ни. Тревичките, обраснали отвора, нежно се поклащаха, давайки знак, че някъде там зад цепнатините се крие кухня. Дали!? Митко и моя милост заровичкахме с ръце и щом поразкрихме един голям камък, зад него се разкри пукнатина, достатъчно голяма, за да можем да пуснем зад нея камък.

Направихме го и туп-туп - той падна около 3-4 м. Добре, но

какво от това?! За да се проникне надолу, ни беше нужна „тежката артилерия“, та оставихме тази работа за следващия ден. Междувременно пещерната група изскочи от „Леденика“. Бяха толкова изцапани и мокри, че едвам ги разпознахме. После, вкупом, отидохме до входа на пещерата „Лепеница“, откъдето очаквахме да се появи оцветената вода. За жалост, тя изтичаше отвътре бистра и прозрачна, но забелязахме, че в 3-4 от локвичките близо до входа се е задържала оцветена в зелено водица. Явно оцветената вода е преминала подземния път между двете пещери по-бързо от очакваното, но е оставила белези, че това все пак се е случило. Вече знаехме, че през двете пещери протича една и съща вода, а дали ние ще можем да преодолеем физически разстоянието помежду им, ще покаже бъдещето. Ако това се случи, то би било възможно да се образува пещерна система с дължина над 4 км. Засега оставаме с тази мечта!

На следващия ден се насочихме към новооткритите проектопещери. С дружни усилия, не без инициативността и майсторлъка на Вальо, второоткритият отвор ставаше все по-дълбок. Оказа се, че последното препятствие е един непоклатим с ръце няколкостотин килограмов камък. В действие влязоха полиспастите и тягата на вальовия бус. Бавно и полека камъкът изскочи като тапа от бутилка, а на неговото място зейна широка и дълбока около 4 м дупка. Стойчо, Вальо и Ангел „скокнаха“, за да разберат, че там, долу, има неголяма девствена пещера, състояща се от две доста красиви залички. Това едва ли беше мечтаната голяма пещера, но все пак беше поредната открита от нас нова пещера в района, а и в страната. После покопахме в „язовичата дупка“, но времето напредна и трябваше да се разотиваме – кой откъдето е. Ракитовчани към домовете си, а останалите към родните места.

Снимка: Dwane Doran @Kapchure

В тези два дни едва ли можахме да преобърнем света, но все пак те ще останат необикновени за нас. Птицата на откривателското щастие не всеки ден каца на рамото на пещерните изследователи.

Алексей Жалов

Алпинизъм

ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ – ЛИЦАТА, КОИТО ОСТАНАХА ЗАД КАДЪР

В своята 90-годишна история българският алпинизъм е ръководен от 20 различни хора, изпълняващи длъжността председател. Четирима от тях са заставали начело на алпинизма по два пъти. Това са Павел Делирадев, Александър Белковски, Веселин Дашин и Георги Атанасов. Доайен сред 20-те председатели е Кирил Русев, изпълнявал тази длъжност 10 години, 8 месеца и 22 дни. Тройката се допълва от Павел Делирадев - 9 години, 4 месеца и 26 дни, и ген. Крум Радонов – 8 г., 7 м. и 17 дни. Най-кратко на този пост са били Любен Тодоринов - 1 година и 5 дни, Захари Статков – 8 месеца и 9 дни, и Ивайло Владигеров – само 4 месеца и 13 дни. Пет месеца и 16 дни – от 8 май до 23 октомври 1972 г., българският алпинизъм бе без председател, като в това време длъжността се изпълнява от Инициативен комитет. Такава мярка бе наложена след нещастieto със сливенската експедиция на връх Ношак в Хиндукуш.

Пряко отношение към алпинизма (самите те са били алпинисти) имат 15 души. Останалите 5 са били политически личности, с определен организационен опит. Професионално 3-ма от председателите са били научни работници – един професор, един доцент и един изследовател, а от политическите личности двама са генерали от

българската армия, а един е организационен партиен работник. От останалите председатели двама са юристи, двама икономисти и по един лекар, инженер и един професионален туристически деятел.

Най-млад този пост е заемал Стефан Попов – едва 23-годишен. Неговата заслуга се състои и в това, че именно той е идеологът и изпълнителят на учредяването на Българския планински клуб (БПК), първата българска алпийска организация. Най-възрастен на този пост е бил ген. Димитър Пчелински, между 65 и 70 години.

Тук е мястото да отбележим, че в периода от 1950 до 1989 г. председателите на БФА не бяха издигани от Общите събрания, а посочвани от Бюрото на ЦС на БТС, съгласувано със Секретариата на ЦК на БКП, но прегласувани от Общите събрания. Изключение в този период бе изборът на Петър Златев.

Независимо от професиите и прякото им отношение към алпинизма всеки от 20-те председатели е работил всеотдайно и с любов за развитието на алпинизма в България, както и за издигане на по-високо ниво спортното майсторство на нашите алпинисти.

Тъй като в нито един от материалите, отпечатани в някои издания, за пореден успех на родните ни алпинисти никога не са споменавани имената на председателите, а само на изпълнителите, то имената им са останали непознати не само за широкия кръг планинари, но дори и за редовите алпинисти. Ето защо, за да не останем в дълг към техния безвъзмезден труд, в следващи броеве на вестник „Ехо” ще ви представим някои от тях. По различен повод в предишни броеве това сме правили за Стефан Попов, Александър Белковски и Георги Атанасов. Ето и пълния списък на председателите, както и времето, през което са заемали тази обществена длъжност.

1. Стефан Попов - 19.11.1929 – 06.11.1931 г.
2. Павел Делирадев - 06.11.1930 – 16.11.1939 г.; 20.10.1944 – 15.03.1946 г.
3. Любен Тодоринов - 16.11.1939 - 20.11.1940 г.
4. Васил Радев - 20.11.1940 - 30.10.1944 г.
5. Захари Статков - 15.03.1946 - 26.12.1946 г.
6. Александър Белковски - 26.12.1946 – 24.04.1949 г.; 07.09.1949 - 04.01.1950 г.
7. Ивайло Владигеров - 24.04.1949 - 07.09.1949 г.
8. Веселин Дашин - 04.01.1950 - 12.05.1955 г.; 26.01.1959 - 11.12.1961 г.
9. Петър Златев - 12.05.1955 – 26.01.1959 г.
10. Крум Радонов - 11.12.1961 – 23.12.1963 г.
11. Георги Атанасов - 23.12.1969 - 08.05.1972 г.; 29.06.1990 - 27.02.1993 г.
- Инициативен комитет** - 08.05.1972 - 23.10.1972 г.
12. Илия Петров - 23.10.1973 - 14.01.1977 г.
13. Димитър Пчелински - 14.01.1977 - 11.04.1982 г.
14. Марян Стойков - 11.04.1982 – 29.06.1990 г.
15. Миньо Златанов - 27.02.1993 - 18.12.1999 г.
16. Николай Петков - 18.12.1999 – 21.12.2002 г.
17. Иван Масларов - 21.12.2002 - 29.02.2004 г.
18. Николай Панайотов - 29.02.2004 – 01.07.2005 г.
19. Кирил Русев - 01.07.2005 - 22.04.2016 г.
20. Петко Тотев - 22.04. 2016 г.

Доц. Сандю Бешев

Личности

ГЕНЕРАЛ КРУМ РАДОНОВ – РАДЕТЕЛЯТ НА ИСТИНАТА

Генерал Крум Радонов е роден на 8 март 1912 г. в гр. Банско. Завършил е Педагогическо училище в гр. Гоце Делчев (Неврокоп), след което учителства 4 години на различни места, защото често е уволняван по политически причини. Следвал е хидроинженерство в Братислава (Чехословакия) две години, но поради провал в нелегалната организация се завръща в България, без да завърши висшето си образование. От 1941 до 1944 г. е партизанин, командир на Разложкия партизански отряд и командир на IV оперативна зона в Пиринския край. Висшето си образование получава във Военната академия „Фрунзе“ в Москва, след което се посвещава на работа в армията, където достига до генералско звание и длъжност началник на Генералния щаб на българската армия. Бил е народен представител на V, VI, VII и VIII Народно събрание. Участник е в първата фаза на Отечествената война като командир на полк. Радетел е на разкриването на Историческия музей в гр. Банско, за което дарява своя дял от бащината си къща.

Носител е на много държавни отличия – „Герой на НРБ“, „Герой на социалистическия труд“, два пъти на орден „Георги Димитров“, три пъти на „Народна Република България“, почетен гражданин е на гр. Банско. Завеждащ отдел „Алпинизъм“ при ЦС на БТС. В този период генерал Крум Радонов прилага богатия си опит на организатор и съвсем не е случайно, че по това време българският алпинизъм постига значителни успехи, и то най-вече в международен аспект.

Датата 8 март свързвам не толкова с Международния ден на жената, колкото с рождената дата на генерал Крум Радонов, който е начело на **Републиканската комисия по алпинизъм (РКА)** от 11 декември 1961 до 23 декември 1969 г. Неговият мандат се характеризира не само с продължителност, а и със свършената работа. А тя е:

- Задълбочаване контактите ни със съветските алпинисти и възможността повече наши алпинисти да провеждат обучението си в елементите на ледената техника, условия за което у нас липсват. Двете експедиции в Кавказ: 1961 - неуспешно, и 1964 г. - успешно траверсиране на Безенгийската стена.
- Завръщането на българските алпинисти към Алпите след 19-годишно прекъсване.

Крум Радонов с първия български космонавт - Георги Иванов в Банско

Завръщане, донесло първия ни голям задграничен успех с изкачването на Западната стена на връх Пти Дрю през 1963 г. – успех, накарал и чуждестранните алпинисти да заговорят с уважение и за алпинизма отвъд „Желязната завеса”. За първото българско изкачване на връх над 7-те хиляди метра (връх Ленин - 7134 м) през 1967 г. За първото българско изкачване на Северната стена на връх Гранд Жорас (1967 г.), отново Пти Дрю по маршрута на Бонати. И не на последно място, разумното масовизиране и пропагандиране на българския алпинизъм.

Тези успехи по достойнство бяха отбелязвани във всекидневници, по радиото и телевизията, но никъде не се споменаваха, че заслуга за това има генерал Крум Радонов.

Двадесет години по-късно (19 ноември 1989 г.), когато българските алпинисти отбелязаха своя 60-и юбилей, в поредицата от срещи потърсих генерала, който вече бе преминал в пенсия. Помолих го за разговор и той се отзова. Ето и част от това, което още пазя в бележника си. Не се получи интервю, а просто един разговор за времето не само когато той е бил начело на алпинизма, а и за преди и след това.

Генерал Радонов е добре известен не само на туристическата и алпийската ни общественост. Не един път в рубриката „България - дела и документи” на националното ни радио са звучали правдивите му думи, които са ни връщали години назад. Не за тези дни обаче бе поводът ми да се срещна с този любезен събеседник, а за годините, в които той е отделял част от малкото си свободно време и за алпинизма.

Когато генерал Радонов ме прие в дома си, побърза да се застрахова. „Седемдесет и шестте ми години – ми каза той – са документ, че мога да не помня всичко.” Съвсем скоро обаче се убедих, че този документ все още не е в сила, защото генералът точно изброяваше годините, месеците и дори датите и нито за миг не се наложи да търсим жокер от календара.

Разговорът ни започна без въпроси и отговори, но винаги се въртеше около алпинизма – онзи алпинизъм, на който той бе отдал 10 от най-хубавите си години. За по-голяма прегледност сега обаче се опитвам да формулирам разговора ни под формата на въпроси, които като че ли повече задаваше той и сам си отговаряше.

Как се приобщих към алпинизма ли? Та то стана съвсем случайно. През 1931 г. в Банско бе дошъл някакъв човек, облечен много странно. На врата си бе намотал някакво въже, носеше котки и ледокоп. Такъв човек дотогава в нашия край не бяхме виждали. Помня, Стамболски се казваше. Той търсеше човек да го води из Пирин. С него тръгнах аз. Водих го на много места. Над преспата под Кутела се наложи да се ползва въжето. Той го закрепил на една скала, спуснал го надолу и заслиза по него. Тогава се чудех, но сега знам как – на рапел.

Когато дойде моят ред да слизам, аз откачих въжето, събрах го и му го хвърлих. Без неговата „техника” заслизах бързо надолу. На снежната преспа обаче се озорих. Трябваше да се убедя, че ледокопът, котките и въжето са нещо съвсем необходими за подобни преходи в планината. Този урок помня и до днес. Той ме водеше и през цялото време, когато трябваше да ръководя алпинизма у нас.

Какво успях да направя за българския алпинизъм през моя мандат ли? Ами нека поколенията оценят, аз мисля, че се стремях към няколко неща:

- Исках, доколкото в алпинизма е възможно, да го масовизираме и въпреки големите трудности и липсата на достатъчна и качествена екипировка. Мисля, че успяхме.

- Държах алпинистите да са добри производственици. На проявите по алпинизъм трябваше да участват само тези, които преди това са си изработили нормите. Помня как един алпинист не го допуснахме за участие, защото бе избягал от работа.

- Полагах усилия да обърнем обществеността с лице към нашата дейност. Тогава ние все още нямахме големи успехи и това бе трудно, но както се казва - не и невъзможно. В този период не само в армията, но и на всички постове нашите ръководители признаваха само футбола.

- От голямо значение за мен бе не само масовизирането, но най-вече повишаването на всестранната подготовка и на спортното ниво на нашите алпинисти. И в живота, и в армията аз исках българинът да може да плува, да кара ски, да преодолява трудни теренни форми, с една дума - да бъде готов за живота. Моята дипломна работа във Военната академия бе „Преодоляване на планински превали” и в хода на нейната разработка се убедих напълно в ползата от тези неща. Това като червена нишка преминаваше и през цялото време, когато бях председател на българския алпинизъм.

- Категорично бях против точкаджийството в състезанията, поради което и на този етап прекратихме състезанията по скално катерене, а на тяхно място въведохме техническите прегледи. Подехме инициативата за движението „Образцов алпийски клуб”, което, мисля, изигра положителна роля.

Какво мисля за алпинизма сега ли? Аз друг спорт никога не съм следил с такова внимание. Радвам се от сърце на нашите момчета. Помните ли как еверестци приковаха целия български народ пред телевизора – това малко ли е? Не исках да бъда книжен ръководител и затова, когато годините ми натежаха, помолих да ме освободят от ръководна длъжност в алпинизма, но не се пенсионирах и продължих да го следя с неотслабващо внимание. Ако и сега условно поема кормилото на българския алпинизъм, отново ще се придържам към познатите и изброени вече принципи.

На българските алпинисти и на тези, които ръководят това движение, искам да пожелаая все така ентузиазирано да работят за издигане престижа на родния алпинизъм. Все по-често да викам: „Браво момчета, дръжте здраво и високо националния флаг на България, където и да се намирате!” И да ви ръкопляскам.

Платен зам.-председател на РКА по времето на генерал Крум Радонов бе Милко Чернев, който, прочитайки горния разказ, добави: „С умелото ръководене на заседанията на бюро на РКА генерал Радонов успя да повиши личната отговорност и обществената активност не само на членовете на бюро на РКА, но и на цялото ръководство на ЦС на БТС.”

Доц. Сандю Бешев

Духовност

ВЕЛИК ДЕН ВЕЛИКДЕН!

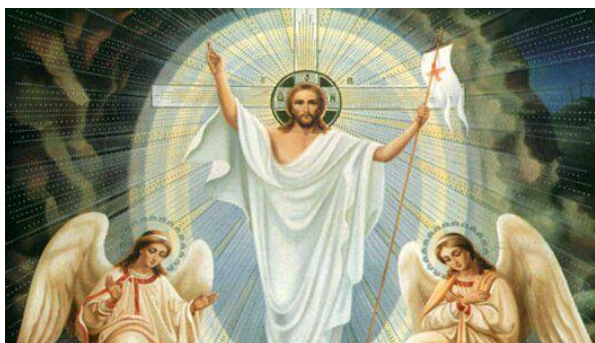
Не е тайна, че в нашето съвремие далеч не всички успяват да постигнат смисъла на един от най-великите дни за човечеството – независимо че самото му име би трябвало да ни кара да се замисляме за неговата същност и символизъм.

Великден!

Днес произнасяме тази дума механично и рядко се питаме защо този ден е наречен точно така. И още по-рядко си даваме сметка, че тогава, преди повече от 2000 години, се е случило най-великото събитие в историята – чрез Разпятието са били изкупени греховете на човечеството, а с Възкресението на Божия син му е била дадена нова надежда за нов живот и ново начало.

И наистина, нека да се замислим – какво щеше да бъде, ако Възкресението не съществуваше и новозаветният епизод с трагедията на Голгота беше приключил с Разпятието на Иисус Христос? Тогава очевидно злото щеше да е победило. И за хората просто нямаше да има надежда.

Надеждата се появява с Възкресението. Греховете на хората вече са изкупени с Разпятието – но то не е и не може да бъде финалният акорд в грандиозното, величествено, трагично взаимодействие между хората и Бога. То е тъжният, мрачният, скръбният нюанс в това общуване с Божественото – но, разбира се, тъмнината на смъртта ще обезсмисли самото това изкупление. Ще отнеме смисъла на великата саможертва на Божия син. Защото след тази саможертва трябва да се появи нещо светло, което да въздига човешкия дух и така той да преодолее силата на мрака. А след като имаме смърт на Кръста – кое може да бъде по-силно от смъртта? С какво Иисус може да победи, щом човешката му същност, човешкият му ипостас, са умъртвени? Само с Възкресение, което е победата над смъртта. „Смертию смерть поправ!“ („Със смърт смъртта победи!“)

А възможно ли е да има по-голяма победа от тази над смъртта? Кой може да се похвали, че я е победил? Това се е случило само веднъж в историята – затова и този Велик Ден се помни и чества до ден днешен.

Така трагичният мрак след деня на Разпятието просветлява и се превръща в ослепителния блясък на Възкресението. След Разпети Петък – Светла Неделя! Ражда се новата надежда за нов свят без грехове, изкушения и предателства;

което, разбира се, е утопия, нещо невъзможно – но пътят към мечтата, както обикновено, е по-важен от самата мечта. Именно Възкресението ни тласка в началото на този път и то ни кара да вярваме, че всичко е възможно. Та нали, щом самата смърт е победена, вече в света не са останали невъзможни неща?

А човекът е тогава човек, когато вярва, че невъзможното е възможно. Това му дава сили да върви напред и да преодолява препятствията – щом най-голямото препятствие в човешкия живот е преодоляно, вече нищо не може да е страшно и да накара човек да отпусне ръце в отчаяние и безнадеждност.

Така греховете раждат изкупление, изкуплението – смърт, а смъртта – Възкресение. Всичко се връща пречистено в началото си, а оттам тръгва към нова надежда.

Така денят на Възкресението ни позволява да се поправяме постоянно вътре в себе си, да пречистваме вътрешната си същност и да тръгваме отново и отново по пътя към духовното си усъвършенстване.

Заради което, разбира се, не е необходимо да чакаме спомена за деня на Възкресението.

Защото само от нас зависи да превърнем всеки ден в нашия живот във велик ден – Великден!

Любомир Атанасов

***Приятели на туризма,
приятели на нашия любим Съюз!***

В навечерието сме на най-големия християнски празник – Възкресение Христово. Нека заедно преминем през изпитанието, наречено COVID - 19. Нека излезем от него по-мъдри и по-силни. Нека запазим ненакърнени доброто, надеждата и сбъдването. Честит Великден! Бъдете здрави и вие, и вашите близки!

ИЗДАТЕЛ: БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: Емилия Матеина

ТЕХНИЧЕСКО ОФОРМЛЕНИЕ: Веселина Цветкова

РЕДКОЛЕГИЯ: проф. д-р Витан Влахов, доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм, доц. Кънчо Долапчиев, Елисавета Първанова – м.с. по алпинизъм, Константин Койнов – ориентировач, Българска федерация по ориентиране, Пенчо Бабукчиев – инструктор по планинско спасяване, Алексей Жалов – спелеолог

***В редакцията не се приемат ръкописни текстове.
Последен срок за получаване на материали – 30-о число на месеца.***